BOCKEN
2018

MEDLEMSBLAD FÖR KUNGL. HÄLSINGE REGEMENTES KAMRATFÖRENING

BOCKEN 2018

Årgång 78

Ansvarig utgivare och redaktion
Jan-Olof Strandberg (ansvarig utgivare)
Bo Tangfelt
Olle Larsson
Kontaktinformation: www.i14.se/bocken.html

Kamratföreningens sekreterare
Hans Beminge
Sparbiten 2
806 48 Gävle
Telefon: 026-16 74 17

Kamratföreningens kassör
Rune Westergren
Fabriksgatan 8
806 45 Gävle
Telefon: 070-594 00 29

Kamratföreningens plusgiro
13 73 32-3

I 14 S plusgiro
25 86 42-8

Medlemsavgifter för år 2018
Kamratföreningen 150:-, ständigt medlemskap 2250:-
Familjemedlem 75:-

Kamratföreningens hemsida
www.i14.se

I 14 S hemsida
www.i14.se/i14s.html

* * *

DINA MINNEN FRÅN I 14

Härmed uppmanas du som har personliga minnen från tiden vid Hälsinge regemente, dess två brigader och övriga krigsförband, att skriva och berätta. Gärna med några bilder. Allt är av intresse, även mycket korta berättelser. Sänd in din berättelse före den 1 maj 2019. Se www.i14.se/bocken.html
Redaktionen

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

Sida

Förord 2
Kamratföreningens ordförande har ordet 3
Chefen Kungsbäck anropar! 5
Ett solvarv - 2018 7
Säkerhet byggs bäst tillsammans med andra 12
Militärregion Mitt – in i framtiden 15
Bataljonens flyggrupp övar! 19
Gävleborgsbataljonens KFÖ 2018 - en befattningsövning. 22
Två Hälsingefanor i Stockholm 26
Gävleborgsbataljonens musikpluton - Nijmegen 27
Specialisternas och insatskompaniernas SÖF:ar i Marma 32
GMU i Marma 34
Ömsesidiga nordiska beroenden 37
Sveriges lantförsvar 1917 40
Officer, ryttare, jägare, brottare och timmerman , del 3 av 3 44
Från en generalstabsofficers horisont 51
Konvaljen som aldrig vissnar 59
Karl-Evert Englund – högtidstal 63
Hans Berndtson – högtidstal 66
Tomas Bornestaf – högtidstal 71
Hur kamratföreningen kommit till 75
Regementets Dag 2018– med minnen från förr 77
Regementets Dag 2018– Gävleborgsbataljonen som traditionsbärare 80
Kamratföreningens årsmöte 2018 83
Kamratföreningens verksamhet 2017 – ett sammandrag 88
I 14S verksamhet 2017 90
Minnestavlan 2017 – 2018 92

FÖRORD

av redaktionen - Bocken

Årets Bocken är starkt präglad av Kamratföreningens jubileum, föreningen som har uppnått den aktningsvärda åldern av åttio år. Fantastiskt, inte minst mot bakgrund av att vårt Regemente 1997 blev nedlagt av statsmakten, en process som inleddes redan 1993 då grundutbildningen upphörde. Det har med andra ord förflutit tjugoett år sedan dess, oslagbart!
I årets Bocken återspeglas jubileet dels med de tre högtidstalen som avhölls vid årsmötet i mars, och dels med två artiklar från Regementets Dag. Den ena artikeln blandar årets Regementes Dag med minnen från förr och den andra väver samman dagen med Gävleborgsbataljonen som traditionsbärare. Läs även om hur Kamratföreningen kom till! Året till ära har innehållet utökats med 20 sidor till att omfatta 92 stycken.

Årets utgåva är de nuvarande redaktionens andra i ordningen och arbetet har förflutit väl, det börja kännas som vi efter första året har blivit något varmare i kläderna. Tyvärr fick vår företrädare Knut inte uppleva 2017 års Bocken, för oss är det därför än mer angeläget att hålla ett fast grepp om stafettpinnen för framtiden. En stark känsla att bygga vidare på en gammal fin tradition.

Utöver läsningen om den jubilerande Kamratföreningen och sedvanliga artiklar från nutid och dåtid, har vi nöjet att bjuda på artiklar skrivna av vår försvarsminister Peter Hultqvist, generalmajoren Karlis Neretnieks och MR M:s chef, överste Thomas Karlsson.

Den uppmärksamme noterar kanske att redaktionen för 2018 består av tre redaktörer. Vi vill tacka Claes Bengtsson för insatserna under redaktionens första år, men den lika uppmärksamme noterar säkert att Claes fortsätter skriva artiklar för allas vår Bocken. Tack Claes.

Det man kan tänka och tro kan
man också åstadkomma.
– Napoleon Hill

KAMRATFÖRENINGENS ORDFÖRANDE HAR ORDET

av Rolf Dahlström, ordförande Hälsinge Regementes Kamratförening.

Jag avslutar nu mitt tjugonde år som ordförande i Kungl. Hälsinge regementes kamratförening. Men innan jag fattade pennan gjorde jag en tillbakablick på den tid som varit. Diskussionens vågor var höga under 1998. Efter en rad försvarsbeslut med nedskärningar och nedläggningar väntade nu ett nytt sådant men med samma innehåll. Vi var många som kämpade emot och ansåg att nu går det för fort. Visst ansåg vi alla att avspänningen i Europa var något positivt, men oroade oss för att läget inte skulle vara för evigt. Själv kämpade jag för ”mitt regemente”, Dalregementet. Jag citerade ibland den tidigare arméchefen Carl-Erik Almgren. Vid ett tillfälle då inskränkningar var på tal sa han: ”Det har inte brunnit i X-stad på 20 år, men ingen har kommit på idén att lägga ner brandkåren”. Men varken hans tänkvärda ord eller andras argumentation hjälpte. ÖB kallade själv försvarsbeslutet 2000 för ett stålbad.

Efter ett så omfattande ingrepp trodde väl de flesta att Försvarmaktens personal skulle få uppleva en period av lugn och stabilitet i organisationen. Men så blev det inte. I Bocken 2003 skrev jag att ytterligare nedskärningar var att vänta inom alla försvargrenar. De lokala gruppernas, däribland Gävleborgsgruppens, vara eller inte vara diskuterades. Och man kan förenklat säga att osäkerheten bestod ända fram till 2014. Rysslands agerande mot Ukraina fick många att reagera och sedan dess har utvecklingen vänt. Jag har vid flera tillfällen befunnit mig i en situation där jag skriver för Bocken och före ett riksdagsval som kan påverka utvecklingen, när ni läsare har fått ert exemplar av Bocken i er hand så vet vi alla hur resultatet utföll. Den här gången känns inte utgången som oviss. Det finns en bred politisk vilja att stärka vårt försvar och oavsett vem eller vilka som styr Sverige efter valet tycks det som om den positiva utveckling Försvarsmakten nu befinner sig i består. Vid ett tillfälle besökte jag Dalregementet och hälsades välkommen som Dalregementets siste chef. Jag var ofin nog att korrigera ordvalet och föreslog i stället Dalregementets senaste chef. Vem vet vad som händer i framtiden. Vi har sett ett regemente återuppstå. Gotlands regemente P 18. Nu känns det som organisationen fått det lugn den behöver och att försvarets utveckling har fått den centrala position i den politiska diskussionen det förtjänar.

Vår förening har under hela den här perioden haft en positiv utveckling. När grundutbildningen vid vårt regemente upphörde 1993 var det flera som ansåg att även kamratföreningen borde avsluta sin verksamhet. Som lägst var medlemsantalet 270. Min företrädare Tomas Bornestaf ansåg annorlunda och

lyckades också vända den nedåtgående trenden. När jag tillträde satte styrelsen upp ett rekryteringsmål. Vi skulle bli 400 medlemmar. Vid inledningen till årsmötet 2016 hade jag glädjen att meddela, att nu hade vi nått målet. Sedan regementet upphörde, och därmed de ekonomiska bidrag vi fick därifrån, så består numera föreningens intäkter av medlemsavgifter och de frivilliga bidrag vi får in. Och det är summan av våra inkomster som avgör vad vi kan erbjuda våra medlemmar. Glädjande nog har antalet medlemmar fortsatt att stiga. Antalet deltagare vid våra årsmöten och resor är högt.

När vi nu avslutar verksamhetsåret 2018 är det ett alldeles speciellt år vi lägger bakom oss. Vi har på flera olika sätt uppmärksammat att föreningen i år firar sitt 80-årsjubileum. Det började med ett extra festligt årsmöte. Föreningen bildades på Regementets dag 1938 på dansbanan i Regementsparken. På samma plats och i samma miljö kom nästa del i firandet. Regementets dag den första september var mycket uppskattat av besökarna. Flera uttryckte önskemål att detta skulle bli som ”förr i världen”, dvs ett årligt återkommande arrangemang. Det var tråkigt att vi inte fick fullfölja vår ursprungliga plan med marsch genom staden. I valtider ansåg Gävle kommun att det inte fanns plats för oss. Mer om festligheterna vid årsmötet och Regementets Dag finns på annan plats i Bocken. Och så till sist den tredje delen av firandet.

Vi riktar ett stort tack till Jan-Olof Strandberg och Bockenredaktionen för att vi än en gång får årsskriften i vår hand. I år har Bocken mer innehåll än vanligt, något av en jubileumsskrift.

Till sist vill jag rikta ett stort tack till alla Er som genom Ert medlemskap och på andra sätt gjort 2017 till ett bra år för Kungl. Hälsinge regementes kamratförening.

Hemligheten bakom frihet är att utbilda folk, medan hemligheten bakom tyranni är att hålla dem i okunskap.
Maximilien Robespierre

CHEFEN KUNGSBÄCK ANROPAR!

av Raymond Iller

Ytterligare ett verksamhetsår läggs till handlingarna och för mig personligen är det ett mycket speciellt år.

När det gäller vår verksamhet så har vi i år arbetat på att höja Gävleborgsbataljonens förmåga att bidra till en högre tröskeleffekt.

Det har inneburit att vi ägnat oss att förstärka grundplattan som alla soldater och enheter har att utgå ifrån. Vi har gjort det genom att arbeta med befattningsutbildning avseende fältarbetsförmåga, CBRN och vapentjänst.

Vi har också satsat på att öka förbandets bataljonsledningsförmåga med hjälp av det nya stabsstödssystemet (IS HV), utökade avtalsdagar för stab och ledningspluton samt en nyinstiftad ledningsövning (LÖ).

Ledningsövningen (LÖ) är en två-dygns övning där stab och ledningspluton tränas tillsammans för att höja sin förmåga. Övningen leds av den regionala staben nere på Kungsängen vilket gör att vi får möjligheten att träna i rätt sammanhang. I och med att övningen bara är två dagar så krävs en hel del förarbete så att startsträckan för deltagarna minimeras så mycket som möjligt.

Under våren genomförde vi även detta år en skjutledarkurs innan det var dags för bataljonschefen att samla chefer och stabsmedlemmar till årets SÖB.

I skrivandes stund så genomförs årets KFÖ ute på MARMA med tre inkallade kompanier där vi i huvudsak övar våra soldater i fältarbetstjänst och CBRN.

En speciell detalj i årets verksamhet är att 187. Hemvärnsmusikkåren kommer att genomföra en pliktspelning i samband med den internationella fyradagarsmarschen i Nijmegen. Vår musikkår är utvald av Högkvarteret att representera de blågula färgerna vid årets sammankomst i Nederländerna.

I slutet på juli så kommer våra värnpliktiga att rycka in för att genomföra sin grundutbildning på MARMA enligt gammalt välbekant koncept. Det är 43 rekryter som rycker in för att genomföra sin utbildning på väg mot en befattning i Hemvärnsbataljonen eller någon annanstans i Försvarsmakten. Det nya som du säkert upptäckte är att de just är värnpliktiga.

Den kompletterande utbildningen (KU) som i huvudsak genomförs av förbanden själva har även detta år tjänat sitt syfte väl när det gäller att höja/vidmakthålla den egna personliga förmågan.

En stor händelse för året är att vi på utbildningsgruppen har utökat vår egen organisation. Vi har som första utbildningsgrupp i riket gått över till en ny organisation och nästan fördubblat numerären sedan den stora neddragningen 2013–14. Detta innebär att vi nu är 19 anställda på utbildningsgruppen fördelade på tre sektioner; logistik-, utbildnings- och planerings-sektionen.

Den nya planeringssektionen innehåller funktioner för; planering, säkerhetstjänst, personalhantering, rekrytering och administration.

Syftet med omorganisationen är att förbättra vår egen arbetsmiljö och samtidigt avlasta våra hemvärnschefer från det stora administrativa tryck den nya Försvarsmakten har skapat.

Äntligen har vi nått en numerär som på det stora hela harmoniserar med de uppgifter vi varje år tilldelas.

Vill gärna tro att det jag räknat upp här ovan har varit bidragande orsaker till att såväl försvarsministern som överbefälhavaren har varit på besök under våren.

Varför tycker jag då att det är ett speciellt år?

Jag har nått till min tidslinjals slut när det gäller att vara aktiv officer i Försvarsmakten.

Nu är det dags att gå i pension eller övergå till passionsåldern som någon beskrev det för mig.

Det har varit helt fantastiska år på Gävleborgsgruppen. Lite visste jag den där dagen för 12 år sedan när jag övertog befälet efter Håkan Nordfors.

Mötet med frivilligheten och alla fantastiska människor, utvecklingen inom Hemvärnet och vår egen organisationsresa är storheter jag för alltid kommer att bära med mig.

Så ett sort tack till alla er som jag har haft förmånen att få möta under min tid vid Gävleborgsgruppen. Nu får vi se vad framtiden kommer med, något ska man ju hålla på med!

Vi är stolta över det vi gör och att få möta frivilligheten i vårt län är lika stort varje gång.

Mvh

Raymond Iller KUNGSBÄCK 2018-06-02
Chefen för Gävleborgsgruppen

De flesta idéer är dödfödda om de inte omedelbart får en injektion i form av klara planer och omedelbart handlande.
Napoleon Hill

ETT SOLVARV - 2018

av Jan-Olof Strandberg

Året börjar i Bollnäs!

Bataljonens utbildningsår inleds med en s k ”kick-off” i Säversta, Bollnäs. Platsen är väl vald, bortsett från ett centralt geografiskt läge i länet, bra lokaler, bra mat och god service så var det även platsen för majoren Hiertas boställe. Platsen andas med andra ord anor förknippade med regementet från 17- och 1800-talet.

Förutom den historiska anknytningen råkar även författaren av texten vara född i huset intill Folkhögskolan och det gamla majorsbostället!

Men tillbaka till nutid, mötet i Bollnäs äger sedvanligen rum i mitten av januari som en startpunkt för det kommande årets utbildningar. Så även i år, nytt för året är att lördagen avslutades med en presentation av nya befattningshavare, befordringar och utnämningar.

Mats Andersson uppmärksammas då han för tredje året i rad blev Svensk Mästare, i patrullhund.

Det var även dags att uppmärksamma en trotjänare som vid fyllda 70 år utnämndes till Hemvärnsveteran. Det var Eva Johnsson, Svenska Bilkåren som har utbildat ett mycket stort antal fordonsförare under åren. Eva fortsätter som veteran att utbilda i samma takt. Heder!

Lördagen i övrigt innehåller ett antal genomgångar av olika art med bland annat styrningar inför året. Lördagen avslutades med en gemensam middag på lilla K, mitt emot Folkhögskolan. Även detta en tradition.

Söndagen innehåller till del ett kortare pass med genomgångar och därefter planeringar på kompaninivån. Under söndagen delgavs mötet det senaste när det

gällde UAV/UAS:er, från ett historiskt perspektiv relativt nytt fenomen, av övlt Börje Wallgren,

Hemvärnets KFÖ-system

Det är på plats att här även beskriva utbildningssystemet så att läsaren förstår uppbyggnaden av de utbildningar och övningar bataljonen årligen ägnar sig åt. Systemet infördes successivt från 2010 och är därmed relativt nytt i Hemvärnets historia, en historia som går tillbaka till 1940. Samtidigt med införandet av det nya utbildningssystemet höjdes även kraven på soldater och befäl i de nya hemvärnsavtal som upprättades. I de nya avtalen ingick 4 – 13 obligatoriska tjänstgöringsdygn, beroende på befattning och förbandstyp.

Grunden för KFÖ-systemet under ett enskilt år är en Krigsförbandsövning (KFÖ) som är på 4 – 7 dygn. Dessutom skall en SÖF (särskild övning förband) genomföras, den är på fyra dagar. För bataljonsledning och kompanichefer genomförs även en årlig SÖB (särskild övning för befäl), där två avtalsdagar tas i anspråk. Frivilliga övningar planeras även in under året, s k KU-pass (kompletterande utbildning). Den här beskrivningen är något förenklad men är grunden för hemvärnets utbildningssystem.

Vårens övningar

De övningar som genomfördes under våren var en SÖB, en LTÖ (ledningsträningsövning) i Gävle, en regional LTÖ under ledning av den regionala staben samt en KFÖ uppdelade på två tillfällen. För stabens del genomfördes LTÖ:n som en KFÖ (för att ytterligare komplicera det hela).

På särskild plats i Bocken finns artikel om årets KFÖ i Marma.

Besök av försvarsministern

Vår försvarsminister, Peter Hultqvist, besökte Gävle under en dag i april. Besöket innefattade en visit hos Svenska Brukshundsklubben (som 2018 fyllde 100 år) och Gävle Kommun. Dagen avslutades på Kungsbäck och hos Gävleborgsgruppen/Bataljonen.

Efter ett kortare samtal vidtog en rundvandring på bl. a bataljonens fasta stabsplats. Där fick författaren/bataljonschefen tillfälle att i allmänna ordalag beskriva hur staben används under övning. Det blev även tillfälle att beskriva hur stabsplatsen kom till, handgripligen med frivilliga krafter. Den fasta stabsplatsen har varit i bruk sedan KFÖ:n 2014.

Efter rundvandringen var det återsamling i gruppens byggnad där vår försvarsminister gav de församlade en beskrivning av nuläget gällande satsningarna på försvaret samt den riktning som den politiska ledningen med en riksdagsmajoritet har stakat ut. Därefter kom samtalet in på de frågor som ligger närmast för såväl bataljonen som utbildningsgruppen. Under den dryga timmen besöket varade fick vi som representerade bataljonen och utbildningsgruppen ett bra till

fälle att ge uttryck för de frågor och utmaningar vi ser framåt och arbetet med att fortsatt höja vår förmåga att försvara Sverige.

Vår försvarsminister var som sedvanligt påläst och genuint intresserad av verksamheten, ett faktum som gör ett besök av den här digniteten värdefullt och givande för oss som hade möjligheten att närvara.

Försvarsministern överlämnar en s k sköld till C GBG Övlt Iller.

Avslutningsvis kan sägas att Peter Hultqvist har besökt Gävle tidigare senast som högtidstalare vid Hälsinge Regementes Kamratförenings årsmöte 2017.

Besök av ÖB

Kort efter besöket av vår försvarsminister besökte i början av maj vår ÖB Micael Bydén Gävle

Övlt Raymond Iller och vår ÖB, Micael Bydén utbyter gåvor.

Likt vår Försvarsminister fick vi möjlighet att presentera verksamheten och förevisa vår fasta stabsplats. Återsamlade i Gävleborgsgruppens konferensrum fick vi precis som vid det tidigare besöket av vår försvarsminister, en beskrivning av vår ÖB när det gällde vägen framåt för försvarsmakten i allmänhet men även diskutera hur verksamheten fungerar lokalt här i Gävle och länet. Vi som deltog konstaterade att vår ÖB inger ett mycket stort förtroende och besöket var, inte minst, motivationshöjande.

Försvarsmaktens ÖB som har rötterna i Hälsingland, Röde by vid Gnarp, fick naturligtvis en gåva i form av en Bock. Bocken symboliserar regementet vars traditioner bataljonen bär, är landskapets vapen men är också nedlagda F 15:s symbol. Den flottilj ÖB en gång tjänstgjorde vid som flygförare vid.

Beredskapsövningen

På SVTt:s hemsida kunde man tisdagen den 5 juni läsa följande rubrik till en artikel:

”22 000 hemvärnssoldater kallas in i historisk beredskapsövning”

Försvarsmakten har sedan klockan 16.00 under tisdagen inlett den största kontrollen av den svenska beredskapen sedan 1975. I en beredskapsövning som pågår i ett dygn har landets samtliga 22 000 hemvärnssoldater kallats in."

Lite längre fram i texten uttalar sig vår ÖB och syftet med övningen:

– Det här är en väldigt viktig övning. Att en organisation som är nästan halva krigsorganisationen – som har de här viktiga uppgifterna och som är ute i hela landet med korta inställelsetider – det är klart att den bekräftelsen behöver jag som ÖB att det fungerar, och jag förväntar mig att jag kommer att få den bekräftelsen i kväll och i morgon, säger Micael Bydén.

Självfallet genomförde även 18.Hemvärnsbataljonen beredskapsövningen under de aktuella dagarna och kunde därmed visa upp verksamhet över länet. Förutom att pröva själva beredskapskonceptet gav övningen en möjlighet till försvarsupplysning.

Insatser civila samhället

Under året har bataljonen dessutom givit stöd till det civila samhället i ett antal insatser, bl a i maj då deltog ett flertal mc-ordonnanser vid ett eftersök i Hedesunda-trakten.

I juni kallades en styrka in från ett av insatskompanierna för ett eftersök i Tierps-trakten. MR Stab M (militärregional stab mitt) efterfrågade förstärkning av den insats delar av Upplands bataljonen påbörjat några dagar tidigare.

Den största insatsen som stöd till det civila samhället blev den stora branden i Ljusdals kommun, i omfattning passerade branden den i Sala som drabbade 14 000 hektar. Bataljonen var i omgångar insatt mellan tiden 16 juli till och med den 12 augusti. Styrkan var som störst ungefär 130 soldater samtidigt. Det var cirka 200 soldater som deltog över tid under hela insatsen, det är mer än en tredjedel av hela bataljonens personal. Till detta skall läggas insatserna från övriga bataljoner som kom från såväl Stockholm som Mälardalen i övrigt.

Musikplutonen spelar i Nijmegen

Inte nog med att bataljonen genomförde en mobiliseringsövning under inledningen av juni och bidrog till att bekämpade en brand med dignitet, musikplutonen representerade Sverige vid det årliga arrangemanget i Nijmegen. Se artikel i årets Bocken.

Höstens övningar

Om våren och sommaren varit intensiv och övningstät och sommaren fortsatte i samma stil med mobiliseringsövning samt insatsen under branden. Hösten blev något lugnare. I huvudsak var det två stycken SÖF:ar (särskild övning förband) som genomfördes. Den första SÖF:en i slutet av september med inriktning på bataljonens specialister och den andra i slutet av oktober med de båda insatskompanierna som deltagare. Se artikel på annan plats i årets Bocken.

SÄKERHET BYGGS BÄST TILLSAMMANS MED ANDRA

Peter Hultqvist, Försvarsminister

Säkerhet byggs bäst tillsammans med andra. Regeringen har under de senaste åren arbetat aktivt för att fördjupa försvarssamarbetet med länder och organisationer i vårt närområde. Djupast är detta samarbete med Finland, där vi planerar för möjligheten att agera gemensamt även bortom fredstida förhållanden.

Svensk och finsk vardag och historia är intimt sammanflätade. Under 650 år var våra länder samma och Sverige var ett av de första länderna att erkänna den finska självständigheten i december 1917.

Utvecklingen i Finland har varit av stor betydelse för Sverige och motsvarande förhållande har rått för Finlands del. Händelserna kring finska inbördeskriget, vinterkriget, fortsättningskriget, lapplandskriget och därefter utvecklingen under det kalla kriget har starkt påverkat Sverige som nation och dess ställningstaganden. Svenska förhållningssätt har under samma tid haft betydelse för finskt manöverutrymme såväl inrikes- som utrikespolitiskt.

Här finns en lång historia att redovisa som handlar om allt från omfattande svenska bidrag till Finland under andra världskriget till samarbete under det kalla kriget. Noterbart är att Sveriges förhållande till Finland under andra världskriget reglerades under formuleringen ”icke krigförande”. De svenska bidragen bestod av sådant som frivilliga soldater, omfattande ammunitions- och vapenleveranser, civil personal som bland annat bidrog till att bygga befästningar och annan infrastruktur samt ett flygförband som ansvarade för operationer i norra Finland. Ett stort engagemang för Finlands sak fanns hos den svenska allmänheten.

Det slutliga resultatet av de finska insatserna under kriget blev att Finland trots en turbulent tid åren efter kriget kunde bevara demokratin. Finland blev aldrig en kommunistisk diktatur, vilket låg i planerna från den Sovjetiska sidan. Det bidrog också till ett något lägre säkerhetspolitiskt spänningsfält i vår del av Europa. Vi fick ingen järnridå genom Östersjön och Sverige blev inte frontstat under det kalla kriget. Det är ett utfall som på den svenska sidan bör värderas mycket högt.

Även personligen är mina band till vårt östra grannland långa och starka. Min mor är från Kuusamo i norra Finland, bara fem mil från den ryska gränsen. Som barn spenderade jag många somrar där, med fiske, vedeldad bastu och midnattssol. Dessa minnen och denna relation är självklart betydelsefull för mig i mina nuvarande relationer med Finland och mina finska kollegor.

Sedan jag tillträdde som försvarsminister har jag haft täta och regelbundna möten med mina ministerkollegor på andra sidan Östersjön. Den nuvarande finska försvarsministern har jag träffat vid närmre 40 tillfällen, vilket fick honom att vid tillfälle skämta om att han träffade mig oftare än han träffade sina föräldrar. Det var ett skämt som väckte såväl offentlig munterhet som familjemässig förfäran.

Under hela efterkrigstiden har det legat i såväl Sveriges som i Finlands intresse att verka för stabilitet och förutsägbarhet i vår del av Europa. Det är med det perspektivet som dagens fördjupade försvars- och säkerhetspolitiska samarbete ska betraktas. Sedan 2010 har möjligheterna till ett fördjupat samarbete studerats. Grunden för detta har varit den gemensamma militära alliansfriheten men också den likartade synen på regional säkerhet.

Grunden för det fördjupade samarbetet har legat i bedömningar av möjligheter för ett direkt operativt försvarssamarbete, utbyte av information om de båda ländernas förmågor och en bedömning av interoperabiliteten mellan respektive försvarsmakt. Att samarbetet även omfattar operativ planering för att gemensamt kunna använda civila och militära resurser bortom fredstida förhållanden har dessutom kommunicerats offentligt. Denna planering ska finnas som ett komplement till varje lands enskilda nationella försvarsplanering. För att aktivera planeringen krävs nödvändiga beslut i respektive lands riksdag och regering.

Regeringen har vidtagit åtgärder i syfte att säkerställa att de juridiska förutsättningarna för försvarssamarbetet finns på plats. I mars 2017 beslutade regeringen att tillsätta en utredning i detta avseende. Utredningen har nu presenterat sina slutsatser och föreslår bland annat att regeringen bör bemyndigas att i större utsträckning än idag fatta beslut om att sända svensk väpnad styrka utomlands för att bistå Finland med att hindra kränkningar av finskt territorium, och om att ta emot militärt stöd i form av militära styrkor från Finland för att hindra kränkningar av svenskt territorium respektive att möta ett väpnat angrepp mot Sverige.

Utredningen föreslår även att regeringen ska kunna besluta om att finska styrkorna som lämnar stöd till Sverige ges vissa särskilda befogenheter som svensk militär har och som anses nödvändiga för att verksamt stöd ska kunna lämnas. Det rör sig bl.a. om att finsk soldat vid behov skulle kunna ges skyddsvakts befogenhet.

Arbetet med den rättsliga regleringen är en mycket viktig del av det fortsatta samarbetet mellan Sverige och Finland. En av målsättningarna är ju att vi ska kunna använda militära resurser gemensamt i samtliga konfliktnivåer. Däremot har Sverige och Finland inte har några försvarsförpliktelser gentemot varandra. Det operativa samarbetet och planeringen innebär en möjlighet till gemensamt agerande men inga skyldigheter att agera gemensamt. Utredningen handlar om att skapa de legala förutsättningar som krävs för

försvarssamarbetet ska vara effektivt och trovärdigt. Ett arbete har nu inletts med att närmare analysera utredningsresultaten för att se vad regeringen bör gå vidare med.

Fördjupningen mellan Sverige och Finland sker i skuggan av den säkerhetspolitiska utvecklingen i vårt närområde och det ryska agerandet bland annat i Ukraina. De försvars- och säkerhetspolitiska omvärderingar som skett i en lång rad europeiska länder har en likartad bakgrund. De realiteter som vi nu har att hantera skiljer sig markant mot den situation som fanns 10-15 år tillbaka i tiden. Det gäller att agera i takt med utvecklingen och förekomma, istället för att riskera att förekommas. Genom ett aktivt och tydligt agerande kan Sverige och Finland tillsammans göra en mycket viktig insats för att bevara långsiktig fred och stabilitet i vår del av Europa!

Om en nation sätter någonting högre än friheten kommer den att mista sin frihet och det ironiska är att om det är komfort eller pengar som nationen sätter högre, så kommer den att mista det också.
-William Somerset Maugham

MILITÄRREGION MITT – IN I FRAMTIDEN

Av öv Thomas Karlsson – Chef Militärregion Mitt

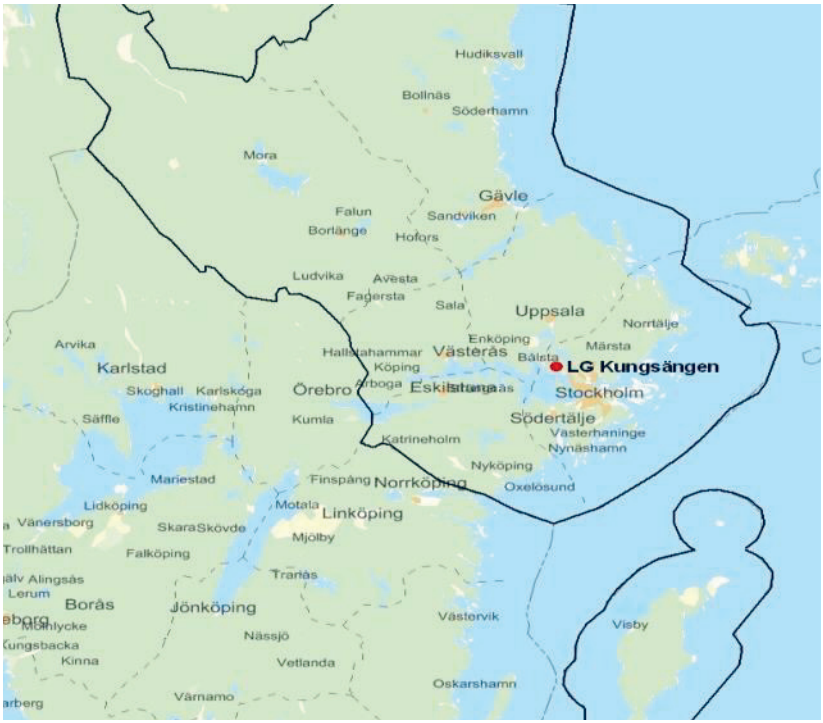
”Framtiden intresserar mig – jag ska leva resten av mitt liv i den” (Mark Twain).

Det kan konstateras att militärregionernas roll och betydelse kommer att öka. Det finns flera orsaker till detta konstaterande.

Säkerhetsläget i vår omvärld har förändrats och försämrats. Detta har föranlett regering och riksdag ett annat förhållningssätt till Sveriges säkerhet i förhållande till den ”strategiska timeout” som förevarit. Under en kort period betraktades Försvarsmakten som ett ”särintresse”. Detta är dock ett minne blott…

Kraven på regional territoriell förmåga ökar. Detta tydliggjordes bl.a. under AURORA 17 med cirka 7 000 deltagande hemvärnssoldater. Militärregion Syd, Väst och Mitt hade viktiga och utmanande roller relaterat till civil-militär samverkan, operativa transporter, regional ledning företrädesvis kopplat till hemvärnsförbandens verksamhet. Vidare genomfördes skarp verksamhet i regionerna. Arbetet som utfördes imponerade.

Utvecklingen av Totalförsvaret kommer att intensifieras mot 2020 då en Försvarsmaktsövning och en Totalförsvarsövning ska genomföras. Myndigheterna som har fått ett förtydligande i uppdraget samt ökade resurser, ger som resultat en positiv utvecklingspotential. Militärregion Mitt har tillsammans med samtliga länsstyrelser utarbetat en regional grundsyn för totalförsvarsutveckling (effekt) fram till 2020, vilken fastställdes av mig och samtliga sju landshövdingar. Denna utveckling kommer att påverka hemvärnsbataljonerna roll vad gäller samverkan och lösande av uppgifter i positiv riktning. Gävleborgsgruppen tillsammans med övriga utbildningsgrupper kommer bedömningsvis på ett eller annat sätt att stödja denna utveckling.

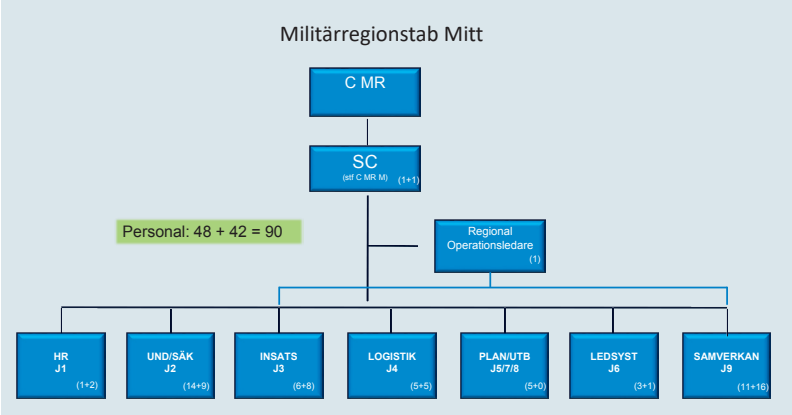

Militärregionerna har åstadkommit mycket sedan de organiserades. Det är bra. Nu går vi in i ett nytt skede för fortsatt utveckling. Fyra nya fristående militärregionschefer har utsetts vilka tillträdde vid årsskiftet, förutom i Militärregion Mitt då jag tillträde den förste november 2017.

Fristående chefer med staber i militärregionerna möjliggör en ökad fokusering på regional lednings- och insatsförmåga, hemvärnsverksamhet, chefssamverkan med regionala civila myndigheter och aktörer mm.

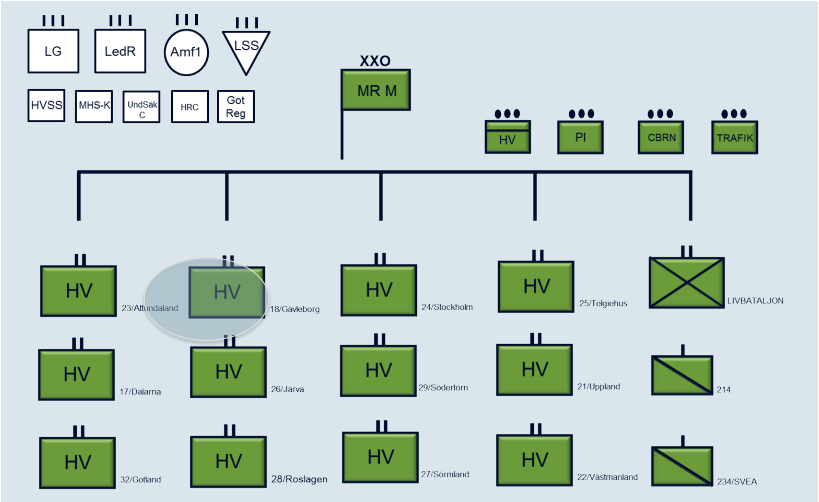
Lednings- och lydnadsförhållanden förändras 1 januari 2020 då samtliga utbildningsgrupper i Militärregion Mitt*, följaktligen även Gävleborgsgruppen, kommer att ingå i organisationsenheten Militärregion Mitt. Enligt mitt förmenande är detta rätt väg att gå utifrån ett långsiktigt perspektiv. Produktions- och insatsfrågor placeras under en enda ledning på regional nivå. Detta bäddar bl.a. för en ökad insatsförmåga och bättre möjligheter att koordinera verksamheten. Det kommer inledningsvis innebära en del utmaningar, vilka vi måste hantera på bästa möjliga sätt. Arbetet med transformeringen börjar redan om ett par veckor.

Militärregionsstaben är just organiserad enligt nedanstående bild. Organisationen kommer självklart utvecklas med anledning av det ovan nämnda.

Efter att ha träffat alla förband och därigenom hemvärnschefer och många soldater inom Militärregion Mitt inser jag vilken potential som finns. Engagerad, positiv och kreativ personal kan åstadkomma mycket. Det gör definitivt 18.hemvärnsbataljonen och Gävleborgsgruppen i ett nära samarbete. Det är hög kvalitet i verksamheten och i förmågan att lösa tilldelade uppgifter. Bränderna som härjade i somras har inneburit stora uppoffringar och fantastiska insatser från hemvärnschefer och personal, inte minst inom ramen för 18.hemvärnsbataljonen.

Gävleborgsbataljonen är en viktig komponent, relaterat till den utmärkta förmåga som bataljonen har, för att kunna lösa ställda uppgifter tillsammans med samtliga i MR M tilldelade förband (nedanstående bild).

Möjligheten att samordna våra utbildningsverksamheter (SÖF, KFÖ mm) med dessa förband i högre grad i regionen bör tillvaratas. Att genomföra kombinerade övningar, parallellt eller samfällt med flera förband (bataljoner och funktionsförband) samtidigt bör kunna ge många mereffekter och samtidigt minska belastningen på personal.

Personligen är jag mycket tacksam att ha fått möjligheten till befattningen som chef Militärregion Mitt och ser med fram mot fortsatt arbete tillsammans med kamrater på bl.a. Gävleborgsgruppen, 18.hemvärnsbataljonen och civila totalförsvarsaktörer i Gävleborgs län m.fl. Framtiden för flera av oss inom Militärregion Mitt och tillsammans med övriga aktörer, med referens till citatet på första sidan, kommer att bli både spännande och intressant.

*Fotnot: Nya beteckningar för militärregionerna har införts och de beteckningar och förkortningar som numera gäller är:
- Norra militärregionen (MR N)
- Mellersta militärregionen (MR M)
- Västra militärregionen (MR V)
- Södra militärregionen (MR S)

Din ställning ger dig aldrig rätten att befalla, men den lägger plikten på dig att leva så att andra kan ta emot dina order utan att bli förödmjukade.
Dag Hammarskjöld

BATALJONENS FLYGRUPP ÖVAR!

av Chefen för flyggruppen, Mikael Jansson

186:e Flyggruppen är en av sensorerna inom Gävleborgsbataljonen, som bland annat utför ytövervakning inom Gävleborgs inland och utefter kusten.

Gruppen består i nuläget av tolv kombattanter (soldater), sju flygförare (varav en är under utbildning), fyra bevakning-, sambandssoldater samt en samverkanssoldat. Flyggruppchefen rapporterar som underställd chef taktiskt direkt till bataljonschefen.

Försvarsmakten bildade 1993 Hemvärnsflyget. Frivilliga Flygkåren (FFK) utbildar personalen till flygets verksamhet (FFK-Hemvärnet) och Marinen (FFK-SIG) på uppdrag av Armén. Utbildningen är inriktad på de militära flyggrupper som som ingår i hemvärnsbataljonerna. Flygförarna ingår i hemvärnet och klassificeras som stridande personal. Vi övar såväl i luften som på marken och ingår som en del i hemvärnsförbanden. Hemvärnspiloterna delar sin tid mellan uppdragsflygning och marktjänst för att erhålla goda försvarskunskaper såsom pistolskytte och skyddstjänst för att kunna bevaka/försvara egen bas.

Flyggruppen uppställd (förstärkt) efter genomförd övning i november 2017, gamla F 15.

Vi arbetar alltid som besättningar i par. En flygförare och en spanare/navigatör som verkar från någon av länets eller grannlänens flygplatser. Från vår hemmabas når vi länets gränser i samtliga riktningar inom c:a 30 minuter. Flygning sker under Visual Meteorological Conditions (VMC), eller visuella väderförhållanden, uttryckta i värden för flygsikt, avstånd från moln, sikt samt molntäckeshöjd som är lika med eller högre än fastställda minimivärden. Före flygning inhämtas rådande och kommande väderförhållanden. Förutom detta skall inför varje flygning en driftfärdplan utarbetas med olika beräkningar, kartpreparation och genomgång av flyguppdrag.

Flyggruppen och dess besättningar utför ett antal uppdrag som de har utbildats för, några exempel är fällning av minifallskärmar med materiel och/eller meddelande, kontroll av land- och kust gränser, flygspaning efter synliga objekt såsom fartyg, fordon, personer, maskeringskontroll, rekognosering, ledning av fordon samt dokumentering. Andra uppgifter är målangivelser och övervakning av riskzoner samt transport av stabspersonal, orienteringsflygning och underrättelseinhämtning.

Ytövervakning av riskzon i samband med skarpskjutning från fartyg

Flygsäkerhet är det absolut viktigaste för oss och våra grundregler är:

- Max 8 timmars flygtid per dag för befälhavare/spanare.
- Min 6 timmars sammanhängande sömn per 24-timmarsperiod
- Min 2 timmars vila mellan 2 flygpass om föregående flygpass är mer än 1,5 timmar.
- Chefspilot har möjlighet att göra vissa undantag från ovan gällande regler.

För att få tillstånd att verka som flygförare inom Hemvärnet krävs minst 200 timmars flygtid som befälhavare.

Gruppens bevakning-, sambandssoldater är utbildade på olika vapen-, och sambandssystem. Den primära uppgiften är bevakning av flygbasen och de på marken parkerade flygplanen. De utbildas också så att de kan delta i flygplanet som spanare. Gruppen leds av en bevakningsgruppchef som är tillika stf chef i Flyggruppen.

Samtliga soldater i 186:e är synnerligen hängivna uppgifterna som tillställs gruppen. Engagemanget och intresset att delta vid våra övningar är stort. Vi verkar för samövningar främst inom Gävleborgsbataljon men också med andra bataljoners flyggrupper. Allt i syfte att utveckla vår förmåga att verka i de uppgifter vi ställs inför.

186:e flyggruppen omgrupperad 400 km till en tillfällig bas

ORIENTERING:

I höjd med Söderhamn, mellan fastlandet och Storjungfrun har okänt fartyg uppmärksammats av privatpersoner. Personen som ringer in meddelar att fartyget aldrig tidigare observerats så nära land och uppfattade fartyget som RORO-fartyg.

BESLUT:

186:e Flyggruppen genomför skyndsamt en identifieringsflygning av objektet. Rapport enligt 7S och fotodokumentation till bataljonsstaben med ordonnans.

Order:

ROMEO, Ytövervakar och genomför överflygning på 3 000 ft i linje från 61.14.55N - 017.35.55E – 61.05.15N – 17.14.15E, i syfte att samverka med Victor och fastställa objektets position, återgår därefter till bas, beredd lösa ny uppgift.
VICTOR, lägsta höjd, vänteläge vid 61.09.06N – 17.04.00E, invänta samverkan från ROMEO vad gäller objekts position, därefter anflyg mot objektet, identifiera och dokumentera, för att leverera rapport och minneskort via dropp till väntande ordonnans, därefter åter till bas, beredd lösa ny uppgift,
Dropp vid 60.39.42N – 17.05.30E, ordonnans identifierar med uppgjord signal, samband, etablera kontakt med ordonnans för plats och tidsangivelse gällande mottagande av dropphylsa samt identifieringstecken.

SLUT ORDER!

Vid de övningar som flyggruppen har genomfört under perioden 2016-2018 har även övriga Frivilliga organisationer (FFO) med entusiasm till olika delar deltagit för att bistå med respektive organisations kompetenser.

Framtida scenario

Vi förlitar oss mycket på de lokala flygklubbarnas engagemang (vi nyttjar klubbarnas flygplan) och verksamhet, året om. Många mindre flygklubbar jobbar med en ansträngd ekonomi och i vissa fall äger klubbarna inte flygfälten. Framtida konsekvenser kan bli som exempel, minskat vinterunderhåll. För min del ser jag gärna ett framtida scenario där flyggruppen utvecklas genom tillförsel av ytterligare soldater som då organiseras i en flygbasgrupp.

GÄVLEBORGSBATALJONENS KFÖ 2018 – EN BEFATTNINGSÖVNING

av Hans Wander, Hemvärnsveteran

Larmet kom tidigt en lördagsmorgon. Hemvärnets grupperingsplats söder om Marma hade bombats av fientligt flyg. Sjukvårdsplutonen agerade snabbt. Fordonen lastades och framryckningsvägen bestämdes sedan rapporten om säker väg tagits emot. Skadeplatsen utgjorde en skrämmande anblick. Det låg svårt skadade hemvärnssoldater runt om i terrängen Skriken från alla sårade som ville ha hjälp var hjärtskärande. Allt var ett enda kaos.

Det här var upptakten till årets KFÖ i Marma och den del som omfattade sjukvårdsmomenten.

Sjukvårdspersonalen agerade som man lärt sig under många utbildningstimmar. Några sökte igenom skadeområdet. Andra tog först hand om soldaterna med de svåraste skadorna. Det så viktiga prioriteringsarbetet kom snabbt igång. Att rätt bedöma skadornas art kräver både kunskap och erfarenhet. Här visade dock de övande sjukvårdsgrupperna att man gjort sin läxa på bästa sätt. Med förbluffande snabbhet och kunnighet löstes även de svåraste uppgifterna. Här visade bataljonens sjukvårdare att man nu ligger i framkant när det gäller att lösa även de svåraste övningsuppgifterna ute i fält.

Samarbete gav bra resultat

Den här hemvärnssoldaten skadades allvarligt när Marmalägret utsattes för ett fientligt flyganfall. Foto Hans Wander.

Det var mycket realistiska skador sjukvårdarna fick ta hand om. Vad gör man med en ögonskada där ett öga fallit ur sitt naturliga läge och låg på bröstet på en soldat. Eller hur ska en sjukvårdare ta hand om en soldat som fått en hand bortsliten och handen påträffas intill den skadade personen. Komplicerade benbrott där benpiporna stack ut genom uniformen var andra svåra övningsuppgifter den övande sjukvårdstruppen måste lösa. Och en chockad soldat som springer omkring på en skadeplats, vilt skrikande och med ett aggressivt beteende är en mardröm för alla sjukvårdare som måste ta hand om soldater med livshotande skador. Sådana här och flera andra mycket svåra uppgifter måste sjukvårdarna lösa på plats. Då ska man också betänka att de skadade soldaterna ofta låg i besvärliga lägen som ytterligare försvårande sjukvårdsinsatserna inom skadeområdet.

Betyget kan inte bli annat än med utmärkt beröm godkänt. Nyckeln till framgången var samarbete. Alla hjälptes åt efter bästa förmåga och den förmågan var stor.

Den här övningen innehöll också ett överraskande och minst sagt knepigt övningsmoment som gav sjukvårdspersonalen något att tänka på. Problemställningen var en ”borttappad” skadad soldat. När skaderapporten utarbetades efter att alla skadade transporterats iväg från skadeplatsen upptäcktes att en soldat saknades. En ny genomsökning av på skadeplatsen genomfördes. Då upptäcktes den saknade soldaten under en massa bräder och annan bråte, i det närmaste nästan omöjlig att upptäcka. Det här synnerligen svårlösta och kluriga övningsmomentet blev en tankeställare. Kolla alltid ett skadeområde flera gångar. Det kan finnas flera oupptäckta skadade soldater på skadeplats.

Första dagen bjöd på mycket praktiskt sjukvårdsarbete, både fysiskt och psykiskt ansträngande. Så när alla trodde att det var dags att gå till vila efter en dags hårt arbetet, då hände det!

Det kom ett nytt larm från staben att det inträffat en allvarlig trafikolycka inom det militära bevakningsområdet. Nu ska ingen tro att det här larmet tog ner humöret på tröttkörda sjukvårdare. Nej, här togs det nya friska tag och bara några minuter efter att larmet tagits emot rullade en ”sjukvårdskonvoj” mot olycksplatsen. Där nya olika övningsmoment genomfördes med stor pondus och mycket framåtanda.

Jens Lundström var en av gruppcheferna som deltog i den stora sjukvårdsövningen i Marma.

- ”Det blev en väldigt bra övning. Vi fick verkligen jobba hårt för att lösa de olika övningsuppgifterna. Det var bra för man lär sig alltid någonting nytt. En framgångsfaktor var vårat fina samarbete inom grupperna. ”Hjälps alla åt blir resultatet ofta bra”, konstaterade en nöjd Jens Lundström. Susanne Eliasson har varit sjukvårdare i hemvärnet i många år. –”Det känns väldigt bra att få vara på en så här stor övning där alla får chansen att jobba tillsammans. Det är inspirerande och lärorikt”. Och det är härligt att få uppleva den fina

gemenskapen inom förbandet. Det är roligt att konstatera hur duktiga våra yngre kamrater är. Dagens unga sjukvårdare är kunniga, intresserade och engagerade. Så får vi heller inte glömma bort våra mycket duktiga instruktörer som gör ett ”kanonjobb”, betonar Susanne Eliasson.

En soldat med en skottskada i magen tas om hand på en uppsamlingsplats för sårade. Foto Hans Wander.

Magnus Andersson är bataljonens kvartermästare och sakkunnig inom hemvärnssjukvården.

-”Vi har väldigt duktiga instruktörer och det är en av anledningarna till att vi har så bra sjukvårdare i bataljonen. Flera är verksamma som sjuksköterskor inom den civila sjukvården och det är förstås en framgångsfaktor. Den här övningen har varit mycket givande. Vi har tidigare krafsat bort lite rost för hand. Nu tog vi fram stora slipmaskinen och allt blev rostfritt. Nu gäller det bara att behålla glansen”, sa Magnus Andersson. En bra liknelse med både humor och allvar.

Utöver sjukvårdsmomenten var även fältarbeten en av huvuddelarna i årets KFÖ. Därför genomfördes en fältarbetsutbildning under övningsdagarna i Marma. Betoningen låg på sprängtjänsten. De hemvärnssoldater som deltog i den utbildningen fick en egen ”utbildningsfil” och därför hann man klara av sprängtjänstutbildningen under de fyra dagar soldaterna övar.

Utbildningen i Marma följdes av en examensdag i Gävle i slutet av september. Alla kursdeltagarna från bataljonen hade gjort sin läxa väl och klarade examen med glans. Den prestationen ”belönades” med ett sprängkort.

Inom vår Militärregion finns även en pionjärpluton som har till uppgift att stödja bataljonerna inom regionen när det gäller fältarbeten, detta utöver de kunskaper som skall finnas inom förbandet.

I övrigt kan rapporteras från årets KFÖ att en del av övningstiden för cheferna, som övar under sju till fem dagar, ägnades åt planering, ordergivning och orderskrivning och ett besök av chefen för Mellersta militärregionen, överste Thomas Karlsson.

Bataljonschefen och ställföreträdaren fick en möjlighet att prata med chefen Militärregion mitt Thomas Karlsson, t.h. Foto Hans Wander.

Överste Thomas Karlsson svarade för ett mycket populärt och uppskattat besök ute i Marmas övningsterräng där han höll ett kärnfullt tal till övande hemvärnstruppen. Han pratade om hemvärnets uppgifter vid kris och krig och betonade att alla som är med i hemvärnet är lika viktiga fast man har olika uppgifter. Han hyllade också frivilligheten som är hemvärnets styrka.

-”Det gör mig så glad att se er alla här ute i terrängen. Det gör mig också glad att ha vetskap om att ni alla är beredda att lösa era uppgifter på bästa sätt. Och det här gör ni av egen fri vilja. Jag kan inte annat än att imponeras av era insatser i hemvärnet och den frivillighet ni visat upp. Den här samlande kraften är hemvärnets styrka”, sa Thomas Karlsson.

Svaret på Thomas Karlssons medryckande, entusiastiska och medryckande tal lät inte vänta på sig.

Det blev många berömmande ord om hans tal där ute i övningsterrängen i Marma. Att Thomas Karlssons besök i Marma verkligen uppskattades av både hemvärnssoldater och befäl var det inte svårt att se. Det är så här det ska vara. Det känns bra och inspirerande att få se en chef besöka oss ute på fältet, sa en hemvärnssoldat efter mötet med chefen Militärregion mitt. Även bataljonens båt- och flygenheter avverkade sina KFÖ:n några veckor senare med gott resultat. Genomförda övningar resulterade såväl bibehölls och ökade inom de moment som var huvudfokus i årets KFÖ.

TVÅ HÄLSINGEFANOR I STOCKHOLM

av Olle Larsson. Foto: Rolf Dahlström

Den som varit anställd i Försvarsmakten och gjort insatser internationellt eller nationellt, med eller utan vapen är veteran. Den som deltagit i internationella insatser kallas utlandsveteran.

Den 29 maj firas årligen Veterandagen i syfte att hedra personal som deltar eller har deltagit i nationella eller internationella militära eller civila humanitära operationer och att högtidlighålla minnet av stupade och omkomna. Firandet sker vid veteranminnesmonumentet Restare nära Sjöhistoriska museet på Djurgården och är en statsceremoni med hederstal, musik, kransnedläggning och medaljeringar.

I år, 2018, var Veterandagen för första gången allmän flaggdag.

Den tusenhövdade publiken kunde se två hälsingefanor. Kamratföreningens fana framfördes av fanförarna Gunnar Hagstedt och Rune Westergren. I 14S fana framfördes lika elegant av Svante Karén och Rolf Andersson.

GÄVLEBORGSBATAJONENS MUSIKPLUTON - NIJMEGEN

av Hans Wander, hemvärnsveteran.

Gävleborgsgruppen har en av landets bästa musikplutoner. Bara det att få representera Sverige i världens äldsta och största internationella långdistansmarsch, Nijmegenmarschen, var en stor framgång för dirigenten Pähr-Allan Sandberg och hans duktiga musiker. Men inte nog med det ärofyllda uppdraget, efter musikplutonens framträdanden i Holland fick även kåren internationell uppmärksamhet. Efter en spelning i staden Wijchen fick Pähr-Allan Sandberg ta emot mycket beröm från en militär chef och en kvinnlig medarbetare till den holländska kulturministern, samt en inbjudan till ett större kulturarrangemang i staden.

Musikplutonen samlad efter tidig morgonspelning. Foto Hans Wander.

Synad i sömmarna

Hur kom det sig då att just 187:e musikplutonen från Gävleborg fick det här hedersuppdraget att representera Sverige i årets Nijmegenmarsch, i konkurrens med landets övriga 23 musikplutoner.

Det här var förstås inte ett slumpartat val av den musikpluton som skulle få resa ner till Holland. Nej, det var efter ett antal ”kontroller” i samband med bland annat flera högvaktsuppdrag valet föll på just bataljonens musikenhet. Ett mycket lyckat val skulle det visa sig. För enligt en internationell bedöm

ning höll musikkåren en mycket hög klass. En engelsk musikledare trodde att vi skojade med honom när han fick klart för sig att den svenska musikplutonen bestod enbart av amatörer. Är det något som engelsmännen kan så är det förmågan att rätt bedöma en militär musikkårs egenskaper och kunnande. Således var det bara att tacka för engelsmannens beröm när han jämförde vår musikplutons färdigheter och kunnande med exempelvis en musikkår bestående av enbart militära yrkesmusiker.

Övning ger färdighet

Men kan inte annat än beundra alla dessa musiker som vecka efter vecka kommer till varje övning. Det ska mycket till innan någon missar ett övningstillfälle. För att nu inte nämna all tid musikkårens medlemmar lägger ner på egna övningar hemma vid.

”Jag anade att det skulle gå bra för oss nere i Holland. Och det efter att ha deltagit i en inspektionsresa till Holland förra året”, säger Pähr-Allan Sandberg och fortsätter:

”Vi har bland annat övat en hel del på att skapa en mjuk klang i vår musik och likaså har vi arbetat en hel del med att få ett bra tempo. Det här och mycket annat har medfört stora framsteg, då blir musiken som vi vill att den ska höras. Vårt deltagande i Nijmegenmarschen blev en musikalisk upplevelse vi sent ska glömma”, förklarar Pähr-Allan Sandberg.

Klackarna i taket

En bussresa ner till Nijmegen kan bli både lång och tråkig. Men inte tillsammans med Gävleborgsgruppens musikpluton.

Här var hela resesällskapet redan från början med på noterna, så att säga. Det sjöngs och skojades friskt i alla lägen, det delades ut kul och stämningshöjande maskeradprylar. Vad då tråkig bussresa!

Inte en chans att någon skulle slumra till. Allra helst som baren längs bak i bussen var frikostig med öppethållandet och serverade härliga, gula, blå och röda drinkar. Allt alkoholfritt förstås.

Jättefin förläggning

En vackert belägen förläggning, inbäddat i grönska med höga almar, blommor och välansade gräsmattor, höjde trivselfaktorn betydligt. Anläggningen var av högsta klass och det fanns inte ett enda spår av en trist och murrig militärförläggning. Första dagen i Holland ägnades bland annat åt musikaliska utsvävningar, stundtals kallas dessa för repetitioner, eller övning om man så vill, innan det var dags att åka till en flaggparad i Nijmegen.

Efter en dags spelningar på olika platser kopplade musikerna av med fin musik i förläggningsparken.

Svenskspelning

Andra dagen inleddes med ett musikaliskt framträdande inför den svenska delegationens deltagare och funktionärer i Nijmegenmarschen. På plats befann sig även Försvarsutbildarnas generalsekreterare Bengt Sandström som höll ett föredömligt kort hälsningsanförande och bjöd den församlade svensktruppen på goda råd inför de fyra dagarnas marschaktiviteter i Nijmegenområdet. Senare på dagen blev det ett internationellt musikaliskt samspel med olika band från flera länder och där de olika kårernas ledare turades om att dirigera.

Succé redan vid första spelningen

Gävleborgsmusikerna fanns förstås på plats första marschdagen för att bjuda deltagarna på svängig marschmusik av bästa märke. Och det blev ett framträdande som heter duga. Folk hurrade och ropade glada tillmälen när de marscherade förbi spelplatsen efter marschvägen. Plötsligt hördes det från en svensk deltagargrupp – ”Andra sidan är ni klara”, svaret från våra musiker lät inte vänta på sig. – ”Jajamänsan fattas bara”, följt av kraftfulla hejarop där Sverige hyllades speciellt. Då gick det en rysning genom kroppen.

Publiken gillade den svenska musikkåren och sökte gärna närkontakt.

Uppe med tuppen

Andra marschdagen inleddes med tidig revelj. Redan klockan 01.45 var det dags att gnugga nattsömnen ur ögonen för att sedan ta bussen till Heumensoord där plutonen spelade vid den militära avmarschen. Pampigt så det förslog och mycket beröm från alla håll. Sedan bar det iväg till Wijchen för våra skönspelande musikaliska aktivister, till stor glädje för deltagarna i marschen.

Generalsbesök med ”ståpäls”!

Tredje dagen for det resande sällskapet i musik, alltså Gävleborgs eminenta militärmusikkår iväg till Malden för en hyfsat tidig spelning. De morgonpigga marschdeltagarna var på hugget och gav högljudda bevis på stor uppskattning. ”Stegen blir så mycket lättare då vi hör er spela”, ropade en svensk deltagare. Beröm som värmde i tidig morgontimma. Morgonpigg var även Roland Ekenberg, Rikshemvärnschef, som kom till Malden i sällskap med bland andra sin efterträdare överste Stefan Sandborg. Roland Ekenberg är en man med sinne för takt och ton och bra militärmusik. På en fråga om hans intryck av den svenska musikkåren från Gävleborgsgruppen kom svaret snabbt. - ”Den här musikplutonen håller en mycket hög klass, absolut en av Sveriges allra bästa musikplutoner. Det är en fröjd att lyssna till den. Repertoaren är väl vald och när man ser alla dessa entusiastiska marschdeltagare jubla och hylla musikkåren, då får jag ”ståpäls” och blir nästan rörd till tårar”, avslöjade en som vanligt uppriktig och ärlig rikshemvärnschef.

Rikshemvärnschefen Roland Ekenberg fick en pratstund med musikkårens dirigent Pähr-Allan Sandberg och kårchefen Jens Hjalmarsson efter en spelning. Foto Hans Wander.

Pampig final

Finalen på årets Nijmegenmarsch blev pampig och mycket minnesvärd. Att få marschera med 187:e musikplutonen de sista fem kilometrarna var en mäktig och synnerligen minnesvärd upplevelse. Stämningen längs marschvägen där hundratusentals åskådare kantade gatorna var enorm. Det går helt enkelt inte att klä upplevelsen i ord. Man måste själv vara på plats för att ta till sig allt och riktigt förstå hur stort evenemang Nijmegenmarschen är. I planerna ingår att 187:e musikplutonen även nästa år är på plats i Holland.

Allting bör göras så enkelt som möjligt – men inte enklare.
– Albert Einstein

SPECIALISTERNAS OCH INSATSKOMPANIERNAS SÖF:AR I MARMA

av Fj Charlotta Wass

I slutet av oktober 2018 har bataljonen genomfört årets två särskilda övningar för förband (SÖF). I år valde Gävleborgsgruppen, som är utbildningsansvariga, att dela upp SÖF:arna på två täter, en för specialister och en för insatssoldater. Den för specialisterna genomfördes under vecka 39 och den för insatskompanierna under vecka 43, båda övningarna var förlagda till Marma Skjutfält.

Fokus låg i år på vapentjänst, både vad gällde personliga eldhandvapen och understödsvapen i form av Grg m/86, Ksp m/58 samt P-Skott m/86. Syftet var att höja personalens förmåga till väpnad strid med tilldelade understödsvapen samt att bibehålla förmågan att hantera personliga eldhandvapen. Målet med årets övningar var att säkerställa en högre lägstanivå vad avsåg vapenhantering samt att öva kompanichefers och plutonchefers förmåga att leda försvaret av egen stab.

Övningsledaren Kn Björn Rydbeck tar emot de båda kompanierna.

Den första SÖF:en, vecka 39 riktades till bataljonens specialister. Övningsmomenten var förlagda på ett antal stationer där soldaterna först övades i grunderna i hantering av pistol och automatkarbin AK 4B. Svårighetsgraden ökade allteftersom övningarna fortlöpte och avslutades med att samtliga genomförde skjutövningar i fältmiljö och prövades i försvar av stabsplats. Specialisternas SÖF förlöpte väl och de nio hemvärnsskjutledare som medverkade till att leda övningarna gavs ett särskilt omnämnande, de bidrog till att övningarna i vapentjänsten kunde genomföras på det effektiva sätt som nu skedde.

Den andra SÖF:en genomfördes vecka 43 och omfattade som tidigare nämnts bataljonens insatssoldater och chefer. Även denna vecka var inriktningen repetition i handhavande av personliga eldhandvapen.

Chefstäten skjuter skarpt.

Soldaterna delades upp på tre täter i respektive vapensystem och övningarna avslutades på skjutfältet med att skjuta skarpt. Det fanns även tid för samtlig personal att repetera grundläggande sjukvårdstjänst. Under tiden soldaterna övade med understödsvapen gavs cheferna tid till att öva personlig färdighet på egna eldhandvapen, övningspasset avslutades med ett kompetensprov.

Chefstäten ägnade dessutom en stor del av årets SÖF med att öva i ett s k ”applex”, i form av en muntlig stridsövning. De stridsuppgifter som övades var att TA och FÖRSVARA.

Avslutningsvis, på SÖF:ens sista dag, sammanfördes soldater och chefer till de egna förbandsenheterna i syfte att öva anfall i Marma läger. Målsättningen med den avslutande övningen var att repetera uppträdande i bebyggelse.

Övningsledare för årets båda SÖF:ar har varit Kn Björn Rydbeck som efter övningen var mycket nöjd både med deltagarnas uppträdande och övningsresultat!

GMU I MARMA

av Bo Tangfelt

Eldstad med reflektor. Foto: Bo Tangfelt

Marma läger byggdes upp på 1880-talet för Svea Artilleriregemente A1 och Artilleriskjutskolan ArtSS. 1963 togs det över av armén som bland annat använde området som skjutfält åt I14 och på 1990-talet tog flygflottiljen F16 i Uppsala över några år. Livgardet har sedan 2004 ansvar för övningsfältet Marma och Fortifikationsverket förvaltar lägret som är ett statligt byggnadsminne sedan 1995.

Under perioden 30/7 - 23/11 genomförs en GMU (Grundläggande Militär Utbildning) i Marma med f n 41 rekryter varav 37 är ursprungligen pliktade, dvs faller under pliktlagen, och 4 st frivilligt anmälda till grundutbildning med värnplikt.

Från 1 januari 2018 sker all grundutbildning med värnplikt enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt. Ungdomar födda 1999 var de första som kallades till mönstring efter att värnplikten återinförts. Nu har de gått ut gymnasiet och påbörjar sin grundutbildning under 2018. Det finns då två vägar till mönstringen och grundutbildningen:

Alternativ 1: Kallelse till mönstring - Du blir kallad till mönstring utifrån de uppgifter du lämnar i mönstringsunderlaget.

Emma Widar. Foto: Bo Tangfelt

Simon Sandersson. Foto: Bo Tangfelt

Alternativ 2: Ansöka om prövning - Du blir inte kallad till mönstring och kan därför ansöka om att få pröva till grundutbildningen med värnplikt.

Rekryteringen genomförs av totalförsvarets rekryteringsmyndighet i Karlstad. Rekryterna i Marma tillhör Livgardet och utbildas genom Gävleborgsgruppen. Plutonchef är Lars Thorvall med instruktörerna Axel Nordh, Jimmy Axelsson och Lina Olofsson.

Lars Thorvall har bedrivit hemvärnsutbildning sedan 2009 och bedömer rekryteringsmyndighetens gallring, utvärdering och klassning för tilldelning till resp förband som mycket god. I Marma finns hittills inget bortfall av de värnpliktiga och inga direkta skillnader mellan kategorierna har iakttagits hittills. Orken under de fältmässiga passen har varit bra och sammanlagt ska 16 dygn bedrivas i fält varav 8 dygn i tält och 8 i nödbivack. I det nuvarande patrullskedet genomförs grundläggande vapenutbildning följt av stridsparsträning till uppträdande i grupp. Försvar av motståndsnäste med bl a posttjänst, skolskjutning med skarp ammunition och förläggning i enmanstält. Vecka 43 väntar slutövningen. Genomgående är kommentarerna att förplägnaden är bra om än något knapp, den kan dock vid behov kompletteras, bl a för de med tyngre träning.

När vi besökte Marma en solig augustidag genomfördes tillämpning av anvisningarna Handbok Samarbete och befälsföring, genomgång av grunderna i överlevnad baserat på SERF - Survival, Evasion, Resistance, Extracting. Gemensamt enades man om att Vilja-Attityd-Självkontroll är av avgörande betydelse för att hantera såväl fysiska som psykiska påfrestningar. Under eftermiddagen fick plutonen nöjet att avnjuta visning, instruktion och övning i att bygga eldstad med reflektor och att snabbt göra upp eld med tillfällig materiel som eldstål och näver.

Emma Widar från Västerås, 35 år, har tjänstledigt som tandläkare för att genomföra GMU. Hon trivs bra, tycker att det är kul, lärorikt och matnyttigt. Lite nervöst i början men utbildningstempot har varit bra och inga problem med militärt uppträdande eller dödtid. Emma genomför fordonsutbildning på

Eldstål och näver. Foto: Bo Tangfelt

persontransportbil 8 Sprint för att senare göra utlandstjänst som tandläkare och möjligen utbildare inom hemvärnet.

Simon Sandersson, 19, Sandviken, är pliktuttagen. Han ser möjligheten till personlig utveckling och är naturintresserad men har ingen tidigare militärerfarenhet eller fordonsutbildning. Till en början var det fysiskt rätt jobbigt men det har blivit betydligt bättre efter en månads träning. Utbildningen är kvalificerad och kompakt utan någon dödtid hittills. Efter utbildningen väntar högskolan och senare karriär i hemvärnet.

Som fordon disponeras 7 st pb 8, 1 tgb 20, 1 tgb 13 och 1 minibuss, vilket bedöms tillräckligt för att övningarna kan bedrivas ändamålsenligt. Ekonomiskt har rekryterna en dagersättning på 146 kr/dag, fri kost, förläggning, kläder och i förekommande fall hyresbidrag. Efter godkänd utbildning erhålls en skattefri premie som uppgår till det sammanlagt utbetalda dagersättningsbeloppet under GU.

Alltför ofta är vår inlärning, vår kunskap och vår hantering
av tillvaron för mycket koncentrerad på teknik
och vi glömmer själva människan.
Dag Hammarskjöld

ÖMSESIDIGA NORDISKA BEROENDEN

av Generalmajor Karlis Neretnieks, tidigare rektor för Försvarshögskolan

Diskussionen idag (2018) om Totalförsvarets och därmed också Försvarsmaktens utformning präglas av alltför snäva nationella perspektiv. Betydelsen av svenskt territorium för att våra nordiska grannar ska kunna försvara sig förekommer knappt i debatten. Här tänker jag peka på några faktorer som borde påverka svensk försvarsplanering kopplat till försvaret av Finland och Norge.

Nato behöver utnyttja svenskt territorium, främst luftrum, för att kunna försvara sina baltiska alliansmedlemmar. Att Ryssland i sin tur skulle göra allt för att försvåra detta är uppenbart. Sveriges möjligheter att stå utanför en konflikt där Ryssland hotar de baltiska staterna är därför mycket små, sannolikt obefintliga.

I ett sådant scenario skulle sannolikt all handelssjöfart genom Östersjön behöva avbrytas, något som allvarligt skulle påverka Sveriges försörjning. All import och export skulle behöva ske över västkusten (80 % av Sveriges handel med utlandet sker på köl). Huvuddelen av den distribution från västkusthamnarna vilken sker som kusttrafik till olika östersjöhamnar skulle behöva omdirigeras till att bli landtransporter. Det skulle innebära mycket stora påfrestningar på transportsystemet – något som vi är illa förberedda för.

Det vi tenderar att glömma när vi tittar på detta problem är Finlands läge i en sådan situation. Finland är än mer beroende av sjötransporter på Östersjön jämfört med Sverige. Skulle strider till sjöss och i luften omöjliggöra fartygstrafik i, och flygtrafik över, Östersjön är Finland helt beroende av att förbindelserna med omvärlden kan bibehållas via svenskt territorium. Här finns två alternativ, förutom flyg. Ett med tåg och lastbil till hamnar på norrlandskusten, Gävle och norrut, och sedan vidare med fartyg över Bottenhavet. Det andra alternativet är landtransport hela vägen över landgränsen i norr.

Även om Finland har gjort ganska omfattande förberedelser när det gäller lagring av förnödenheter och en del insatsvaror kommer det finnas ett behov av att importera vissa varor som t ex avancerade tekniska komponenter, sannolikt också kvalificerad ammunition, något som snabbt kommer förbrukas om även Finland råkar i krig. Men kanske viktigast av allt, möjligheterna att få militärt stöd från NATO måste säkerställas.

Ur ett svenskt totalförsvarsperspektiv innebär detta att transportsystemet i händelse av ett krig eller en allvarlig kris i Östersjöområdet måste ha kapacitet att inte bara tillgodose svenska transportbehov utan även finska. Ur ett militärt perspektiv krävs att vi har förmågan att på ett rimligt sätt skydda flygtrafik till Finland och att vi också kan bidra till skyddet av sjötransporter

över Bottenhavet till Finland. Kopplat till det senare så utgör försvaret av Åland en avgörande komponent. Den som innehar Åland behärskar inloppet till Bottenhavet. Det finns därför mycket goda skäl för Sverige att hjälpa till så att Åland förblir under finsk kontroll.

Här kan man ställa sig frågan; är det verkligen lönsamt för Sverige att satsa stora resurser på att öka Finlands motståndskraft i händelse av krig, vore det inte bättre att satsa samma medel på försvaret av hotade områden i Sverige? Tittar man på en karta konstaterar man snabbt att Finland utgör ett ”flankskydd” för ca 2/3 av Sverige och att Finland (tillsammans med Estland) i praktiken kontrollerar Finska viken. Att då inte bidra till att ett grannland med en försvarsmakt på 280 000 man, ett flygvapen likvärdigt med det svenska och en marin väl lämpad för skärgårdskrigföring, kan slåss uthålligt och effektivt ter sig ganska obegåvat. Det var inte bara av solidaritet med ett kärt broderfolk som Sverige under Vinterkriget 1939/40 överlät en fjärdedel av sitt flygvapen, 144 artilleripjäser och 51 miljoner patroner till Finland. Det var lika mycket en fråga om egenintresse.

Skälen till att även se på de ömsesidiga beroenden som råder mellan försvaret av Norge och försvaret av Sverige är minst lika starka som i fallet Finland. Anledningen är de ryska stridskrafterna baserade på Kolahalvön.

Förutom att den ryska andraslagsförmågan med ubåtsbaserade kärnvapen är hemmahörande där så utgör Murmanskregionen också baseringsområde för de ryska marin- och flygstridskrafter som kan påverka sjö- och flygtransporter mellan Europa och USA. En fråga som blivit aktuell genom att Nato åter, precis som under det Kalla kriget, börjat planera för sådana som en följd av Rysslands annektering av Krim 2014.

De resurser Nato har för att hindra Ryssland att ingripa mot atlantförbindelserna är främst baserade i Nordnorge. Att Nato betraktar detta ryska hot som allvarligt och att det måste kunna mötas syns bland annat på att både Norge och Storbritannien håller på att skaffa nya mycket kvalificerade ubåtsjaktflygplan, A-8A Poseidon, vilka kommer att agera samordnat. Den modernisering som skett och sker av den norska marinen, bland annat har fem moderna fregatter anskaffats. De har stor uthållighet och har i händelse av krig uppgiften att, tillsammans med andra Natostridskrafter, hindra den ryska marinen att tränga ut i Norskehavet och Nordatlanten.

Ur rysk synvinkel vore det en stor fördel om Nato inte kunde verka från sina baser i Norge. Det skulle avsevärt öka möjligheterna att verka i Nordatlanten. Kopplat till en eventuell konflikt är det därför ett vitalt ryskt intresse att kunna slå ut Natos baseringsmöjligheter i främst Nordnorge. I ett mycket tidigt skede är det sannolikt flyg och robotar som är det främsta medlet. Dock, baser kan repareras och även reservbaser kan användas. Det enda säkra sättet att hindra Nato att operera från norra Norge är att besätta området.

Saknar vi förmågan att hindra Ryssland att utnyttja vårt luftrum över Norrland, och om vi inte heller kan hindra en framryckning på marken, så bidrar vi till att öka hotet mot Natos möjligheter att föra förstärkningar över Atlanten. Något som vid första påseende eventuellt kan ses som någon annans problem, inte vårt. Dock, konsekvenserna för oss skulle kunna bli katastrofala. Det räcker med att Ryssland bara lyckas avskära förbindelserna över Nordsjön, så är hela den skandinaviska halvön avskuren från omvärlden – det både vad avser förnödenheter som samhället behöver för att fungera som möjligheterna för att få militär hjälp.

Det finns alla skäl för Sverige att ”hålla ryggen fri” åt Norge. Något vi gjorde förr genom att planera för ett långvarigt försvar av övre Norrland, där också Helsingebrigaden hade sin förstahandsuppgift. Idag saknar vi denna förmåga.

Sammantaget. Att anpassa svensk försvarsplanering, och delvis också Försvarsmaktens organisation, till att kunna bidra till grannländernas försvar är inte bara en fråga om solidaritet, det är också ett viktigt bidrag till försvaret av Sverige.

Fantasi är viktigare än kunskap. Kunskap är begränsad till det vi redan vet och förstår, medan fantasin omfattar hela världen och allt som vi överhuvudtaget kommer att kunna veta eller förstå.
Albert Einstein

SVERIGES LANTFÖRSVAR 1917

av Knut Björkenstam

En under senare år flitig leverantör av underlag för eventuella artiklar i *Bocken* är Lars-Åke Swärdenholt i Söderhamn. I februari 2017 fick jag utdrag ur ”1917 års kalender”. Den innehåller en hel del uppgifter, exempelvis om ekonomi, kungligheter, landshövdingar, avlidna celebriteter och så vidare. Det jag fått i kopia ur kalendern är delar av kapitlet avseende *Sveriges lant- och sjöförsvar*. Av detta har jag gjort diverse utdrag för att belysa den svenska krigsmaktens dåvarande organisation med mera. Jag har medvetet lämnat sjöförsvaret åt sidan för att kraftsamla till armén och vårt eget regemente. Jag har ävenså försökt klara ut vad regementet och jämväl landstormen hade för verksamhet 1917 eller åren däromkring. Det har inte varit så lätt att från de källor, som jag har hemma, klara ut detta. Forskning vid Krigsarkivet har jag inte ansett mig ha tid för. Nåväl, över till kalenderutdraget.

*

Den härordning, som antogs av riksdagen 1914, var avsedd genomföras under en övergångsperiod om tio år. Vad gällde de värnpliktiga skedde ikraftträdandet redan under 1915.

När det gällde arméns fredstida organisation var indelningen i truppslag följande: infanteri, kavalleri, artilleri, ingenjörtrupper, träng- och intendenturtrupper. Omfattningen inom de olika truppslagen var efter genomförd härordning denna:

infanteri: 28 regementen med tillsammans 84 bataljoner; *kavalleri*: åtta regementen och en kår med tillsammans 48 skvadroner; *fältartilleri*: sex regementen med 57 kanon- och tolv haubitsbatterier samt en kår om två fältkanonbatterier och ett haubitsbatteri, in summa 72 batterier; *landfästningsartilleri*: ett regemente med åtta kompanier samt en kår med fyra kompanier; *positionsartilleri*: ett regemente med sex batterier och ett batteri av en kår, tillsammans sju batterier; *ingenjörtrupper*: fem kårer med tillsammans 32 kompanier och ett detachement; *trängtrupper*: sex kårer med tillsammans 18 kompanier; intendenturtrupper: fyra kompanier.

Personalen i de ovan angivna förbanden bestod av *fast anställda* och *värnpliktiga*. Det fast anställda manskapet enrollerades på frivillig väg och benämndes volontärer. Vid vissa förband fanns ännu indelt manskap kvar i tjänst, en kategori som successivt skulle komma att minska i antal.

De arméförband som var kasernerade på fastlandet var under fredstid indelade i sex *arméfördelningar* samt *Bodens trupper*. Hela landet, utom Gotland (i kalendern stavas ön med två ”t” = Gottland), var indelat i sex *arméfördelningsområden*. Dessa hade samma nummer som motsvarande arméfördelning. Gotland bildade ett särskilt militärområde.

Av de sex arméfördelningarna kom vårt regemente att tillhöra VI. Arméfördelningen med stab i Östersund. Dess område omfattade följande områden: Gävleborgs, Jämtlands, Västernorrlands, Västerbottens och Norrbottens inskrivningsområden.

I fördelningen ingick följande enheter: n:r 14 *Hälsinge regemente* (Gävle), n:r 20 *Västerbottens regemente* (Umeå), n:r 23 *Jämtlands fältjägarregemente* (Östersund), n:r 28 *Västernorrlands regemente* (Sollefteå), n:r 8 *Norrlands dragonregemente* (Umeå), n:r 4 *Norrlands artilleriregemente* (Östersund), n:r 5 *Norrlands ingenjörkår* (detta förband var 1917 ännu inte uppsatt), n:r 3 *Norrlands trängkår* (Sollefteå) samt 4. *Intendenturkompaniet* (Östersund, även denna enhet ännu inte uppsatt). Som framgår hade förbandens kortnummer ännu inte trängt igenom, såsom I 14, A 4 och så vidare.

Infanteriregementena organiserades i tre bataljoner och ett kulsprutekompani. Bataljonerna numrerades I., II. och III. Varje bataljon omfattade fyra kompanier med nummer i följd inom regementet.

Det ovan skildrade avser arméns fredstida organisation. Vid mobilisering sattes armén på krigsfot. En mobiliserad arméfördelning kom som regel att omfatta följande enheter: Arméfördelningskvarteret, två infanteribrigader, ett kavalleriregemente, ett fältartilleriregemente, ett fältingenjörkompani, en krigsbrokolonn, en fälttelegrafavdelning, ett förplägnadskompani, ett sjukvårdskompani, en ammunitionskolonndivision samt allmän träng.

Inom VI. Arméfördelningen organiserades en av infanteribrigaderna av *Hälsinge regemente* och *Jämtlands fältjägarregemente*, 11. Infanteribrigaden.

För att ersätta avgångar vid fältförbanden upprättades speciella depåförband, i regel en depåbataljon för varje infanteriförband. I hemorten fanns vissa för arméns behov upprättade *verk och inrättningar* såsom gevärsfaktori, ammunitionsfabriker, krutbruk, tyg-, ammunitions-, gevärs-, intendentur- och sjukvårdsreservförråd.

En särskild del av krigsmakten utgjorde *landstormen*, en motsvarighet till senare tiders lokalförsvarsförband. Landstormsmännen indelades i infanterikompanier/-bataljoner. En landstormsbataljon utgjordes av två till fem landstormskompanier. Härutöver kunde vid behov upprättas landstormsavdelningar ur övriga truppslag samt formationer för det lokala kustförsvaret och arbetsavdelningar.

Vad hade då vårt regemente och landstormen för uppgifter år 1917? Ja, utan att ha forskat på Krigsarkivet så blir redovisningen tunn. Det är inte heller så att det som redovisas just kan hänföras till angivet år. Som källor har jag använt olika årgångar av *Bocken* samt *Kungl. Hälsinge regementes historia* (Gävle 1968).

Vid det i augusti utbrutna kriget förklarade sig Sverige vara neutralt. Regementet kom att från Riksgränsen och Övertorneå i norr till Skutskär i söder delta med enheter för att skydda vår land- och sjögräns. Norge och Danmark

var ej med i kriget. Landgränsen mot Finland, som var en del av det ryska riket, var däremot väsentlig att ha kontroll över. De första mobiliserade enheterna ur regementet kom redan i augusti 1914 att transporteras till Boden. I olika avlösningar låg regementets förband i beredskap fram till början av 1919.

Hälsingeförband kom att bevaka befästningar i Boden, järnvägar utmed Norra stambanan, framför allt inom Gävleborgs län, och löste uppgifter i bland annat Sundsvall, Hudiksvall, Söderhamn och Harnäs. I februari 1918 låg en bataljon förlagd i Tornedalen med stab i Haparanda med del av ett kompani i Luleå. Inbördeskriget i Finland hade brutit ut. Detta var det enda tillfälle då förband ur vårt regemente fick en närmare kontakt med kriget i Europa.

Landstormen inkallades i augusti 1914 för bevakningsuppgifter i hemorten. Den omfattade värnpliktiga i åldersspannet 35 - 42 år. Bland annat kom landstormen att ha kustposteringar vid Engesberg, Bönan och Sikvik. Broarna i Gävle ställdes också under bevakning. En stor del av landstormens enheter grupperades i Gysinge och Storvik. Velocipedavdelningen (!) utgjorde en rörlig reserv.

Men nu åter till 1917 års kalender och utdrag ur vad som står med avseende på *Upplysningar för värnpliktiga*. Först **Allmänna bestämmelser.**

”Varje svensk man är värnpliktig, det vill säga *skyldig till personlig krigstjänst*, från och med det kalenderår, under vilket han fyller 20 år, till och med det, under vilket han fyller 42 år. Härifrån frikallas den, som till följd av lyte, stadigvarande sjukdom, bestående kroppslig svaghet eller annan dylik orsak är till tjänst vid rikets försvar oförmögen.

Värnplikten fullgöres i *beväringen* och *landstormen*. Beväringen delas i *första* och *andra uppbådet*. Tjänstetiden – i allmänhet beräknad från början av inskrivningsåret – är 11 år i första och därefter 4 år i andra uppbådet.

Värnpliktig, som är lagstadd eller annorledes i annans tjänst eller arbete antagen, må ej av husbonde eller arbetsgivare hindras att i behörig tid inställa sig till inskrivning, tjänstgöring eller mönstring eller att fullgöra annan honom i värnpliktslagen ålagd skyldighet.”

Så följer ett kapitel **Inskrivning.**

”Värnpliktig är skyldig att inställa sig till *inskrivning* i hären eller marinen det år, han fyller 20 år. Inskrivning äger vanligen rum på våren. Inställelse sker vid inskrivningsförrättning för den ort, där den värnpliktige är kyrkobokförd.

Överstiger avståndet mellan inkallad värnpliktigs hemvist inom den ort, där han är kyrkobokförd, och förrättningsstället 5 mil, är han berättigad till gottgörelse för fram- och återresan.

Värnpliktig tilldelas ett *inskrivningsnummer*, till exempel 26 37 ”genom” 1914, vilket innebär, att den värnpliktige i fråga har 26 till nummer bland

dem, som år 1914 inskrivits inom rullföringsområde n:r 37. För värnpliktig, som tillhör marinen, tecknas bokstaven M framför inskrivningsnumret.

För den, som inskrives, utfärdas *inskrivningsbok*, vari av befälet med flera antecknas vad som beträffande hans värnplikt är av vikt att kunna styrka, och med vilken följer utdrag av lagar och stadganden rörande krigsmakten."

Så följer ett kapitel **Tjänstgöring.**

"*Värnpliktig* är skyldig, att för sin utbildning under fredstid tjänstgöra enligt de allmänna grunder, som finnas angivna." - Så följer en tabell med uppgifter om tjänstgöringstidens längd för olika truppslag och kategorier. Där framgår att befälsuttagen gör en första utbildning om 425 dagar och därefter två repetitionsövningar om 30 dagar vardera. Till detta kommer för infanteristen en reservtruppövning om 15 dagar, totalt 500 dagar.

En vanlig infanterist fullgör 250 dagar med åtföljande tre repetitionsövningar om 30 dagar vardera samt en reservtruppövning om 15 dagar, totalt 355 dagar. Enligt tabellen är det en spännvidd på mellan 510 ned till 240 dagar beroende på kategori.

"Från värnpliktens fullgörande i beväringen under *fredstid* befrias dels vapenför, den nomadiserande lappbefolkningen tillhörande värnpliktig, dels den som ännu vid inskrivningsförrättningen det år, under vilket han fyller 24 år, styrker behörig anledning till förnyat uppskov med inskrivning.

Då rikets försvar det kräver, så ock när det erfordras till stillande av uppror, inkallas till tjänstgöring beväringens första uppbåd eller de större eller mindre delar därav, som finnas behövliga. Därest i anseende till krig eller för avvärjande av befarat eller börjat angrepp det för rikets försvar finnes nödigt, inkallas beväringens andra uppbåd, helt och hållet eller delvis.

Sedan beslut fattats att för rikets försvar inkalla beväringens första uppbåd eller del därav, må, för hemortens försvar, till skydd för mobilisering av beväringen eller till skydd för särskilt hotade platser, inkallas landstormen eller del därav.

Under den tid, värnpliktig fullgör honom åliggande tjänstgöring i fredstid, kunna hans hustru och barn erhålla statsunderstöd enligt särskilda grunder, därest sådant understöd, enligt intyg av präst och kommunalordförande, är för deras uppehälle nödvändigt.

Staten utgiver ersättning enligt särskilda bestämmelser åt värnpliktig, som under tjänstgöring blivit skadad vare sig i fred genom olycksfall eller under krig eller om sjukdom med därav följande skada yppats under eller efter tjänstgöring och denna skäligen kan antagas hava till sjukdomen bidragit."

Så långt de korta utdragen ur kalendern för 1917. Det följer ytterligare några kapitel, bland annat om mönstring, anmälningsskyldighet med mera men de går jag inte närmare in på.

Till slut: tack Lars-Åke Swärdenholt för ännu ett bidrag till *Bocken* om än via en "spökskrivare".

OFFICER, RYTTARE, JÄGARE, BROTTARE OCH TIMMERMAN, DEL 3 AV 3

(del 1 i Bocken 2016, del 2 i Bocken 2017)
av major Sven Åkerman, berättad för Bo Tangfelt

(fortsättning på intervjun från Bocken 2017)

En annan gång var det ett gäng beväringar som gick på krogen och vid återkomsten blev en högljudd i vakten och häktad och det kunde bli följder. '- Vad fan drack du då?' frågade jag. '- Det stod visst Moscatel'. '- Sånt skit ska man inte dricka'! För första gången i sitt liv hade han druckit lite och skrek till när han gick genom vakten. Jag skickade honom under två nätter till grabbarna i stallet för att hjälpa till där, han var hästkarl från Hälsingland och gjorde nytta där. Övriga fick oftast arrest av sina kompanichefer och kompaniförbud över helgen. Jag blev därför känd som en lite underlig typ, men jag tänkte först och inte för att det skulle imponera på högre makter. När jag sen kom åkandes förbi tolkande kunde de morsa och ropa: 'Tjena Sven', och kom och pratade - det tyckte jag var bra. Men, jag gjorde nog också en massa fel också!

Hur orkade man på den tiden? Nu skulle man inte hänga med trots den rutin och erfarenhet man har, tempot saknas, men jag var chef för fyra krigsbataljoner, ev är det unikt i landet att ha haft så många kustbataljoner.

Nu finns det inget egentligt försvar, de begriper inte det här. Att ha personal på Gotland är väl ok men Putin är inte dummare än att skulle han komma i situation att det är möjligt så åker han förbi Gotland och ända in i Stockholm med en division, knallar rakt in i riksdagshuset och meddelar att

'- Mina herrar, nu är kontrollkommissionen här. Ni får inte skicka ut någon order utan att vi godkänner och ger order om det'!

Så gjorde man i Finland, det var en kontrollkommission med stor makt vid ockupationen av Porkkala och då förstod man att de gjort upp planer på att ta Helsingfors, för har man tagit huvudstaden då har man landet. Då marscherade alla finska regementschefer utan order mot Helsingfors, '- dom ska f-n inte ta Helsingfors'! Det var ingen tvekan trots att de var krigströtta, de marscherade. Det var krigsvant folk, vilket är något helt annat än amatörer, så det hade blivit en omfattande strid men då avstyrde Stalin det.

Porkkala och tidigare Hangö lämnades senare i ödelagt skick. Vi hade velat komma tillbaka till trakterna vid Karelen så familjen åkte dit senare för att se hur det var. Min pojke mötte en cyklandes som ropade '- kennikkä pojkka, kennikkä pojkka'?, 'vems pojk är det'?, När han såg att det var vuxna med så stack han iväg, var bara nyfiken.

Jaktintresset började redan som pojke med att skjuta ekorre, fick 25 öre för varje av slaktaren. Jag lånade ett luftgevär med extra kompression av honom. Hans son fick flå skinnet, han fick själv 1:40 kr per skinn. Jag tyckte det var så spännande och höll på mycket med det.

Senare blev det småviltjakt och därefter älgjakten som blev min uppgift, jag hade en finnspets då. Överste Berggren gav polisen tillstånd att få ringa mig för spårning av påkört vilt, jag hade en tax då som var fenomenal på spårning. Vi var ofta i Hamrångetrakten, de flesta låg rätt nära vägen men vi spårade upp till en kilometer. Jaktklubben hade jag alltid bra samarbete med då. Om det var ett påkört rådjur så fick jag ofta det, fick bära det över axlarna, släpa om man var två. En gång gav jag ett rådjur till regementschefen som såg förvånad ut men blev glad år det. Jag fick sköta slakten och flå för det hade han inga praktiska kunskaper till, jag hade hängpåsar och nätpåsar för det.

I Uppsala ute med hunden träffade jag en som menade att det finns älg här men vi kan inte få korn på någon. '- Men ni har väl hundar'? 'Näe, det har vi inte'! Jag hade ju en bra hund, fick inbjudan och kom dit. Det var kyrkans mark och kyrkans folk, och fick då kommentaren att '- får han gå med bössan på kyrkans mark'? De tycktes ju inte veta mycket om jakt så jag sa att '- ni tycks inte kunna mycket älgjakt, får jag inte gå med bössan så skiter jag i det här! Nån j-la ordning får det vara'! '- Va, han svär också'! Till slut lugnade sig allting och vi gick iväg. Jag tog med mig en som kände markerna och han skulle skjuta en kalv, en spjutoxe (med ett horn) men var så fumlig så jag fick skjuta den.

Efter mitt slut på I 14 kände vi att vi behövde frisk luft i lungorna, Kaarina och jag, och så hade jag så många goda vänner här i Los. Vi bodde tidigare här bara på vintern över jul och nyår. Under kriget lärde jag mig timring av min far, det fanns inga jobb i Gävle då så han byggde färdiga hus i block för folk kunde inte läsa byggritningar. När det skulle göras gammelsnickerier på t ex Smedjegatan i Gävle, då måste dom kalla på farsan, Dalaknuttimring lärde jag mig av duktiga lärare på en tre veckors kurs när jag pensionerades 1978. Här har jag haft egen timringsverksamhet i 15 år, har gjort sex timmerbyggnader, timrat åt folk och haft timringskurser med utbildning i dalaknuttimring. Annars här i Hälsingland är det hälsingeknut som gäller men även värmlandsknut och slätknut förekommer. För tre år sedan sålde vi det huset och flyttade hit till Furugården i Los. Byn Los/Loos (gamla stavningen som infödda Loosbor använder) ligger i nordvästra Hälsingland, precis i kanten av Gävleborg och granne med Dalarnas och Jämtlands län och området av byar väster därom som kallas Orsa Finnmark.

Jag timrade även friggebodar här utan några maskinella verktyg alls, endast handsågar gällde, men är man frisk så är det inte så tungt. Byggnaden vid koboltgruvan här i Los har jag timrat första delen, sen fick min elev, Per Öhrn och som faktiskt var duktigare än jag, timra färdigt den. Hade elever här från

Stockholm och Dalarna som fick bo i ett uthus i Los. Till mat hade de bl a en säck morötter så vi tog in dem varje morgon för att äta gröt och mjölk. Vi åkte ut över Storgetten med en liten finsk båt för att fiska och ta upp nät vilket de aldrig gjort tidigare. En var halvturk och hette Taskamaa, lite underligt för oss att kalla honom så, men det var en fin pojk.

Att arbeta i trä har vid sidan av jakten varit mitt andra stora intresse, jag hade påbrå efter min far som var finsnickare och möbelsnickare och kunde även bygga hus hos Svenska trähus i Fridhem. När jag var 11-12 år gick jag ut med farbror Josef som snidade fina hästhuvuden, även stenarbeten behärskade han och gjorde flera stenmurar. Vi använde hägg som var bra för att göra yxskaft och liar, jag läste om vikingarna och täljde till en sån med mustasch och allt och alla som såg den sa att den måste slöjdläraren få se, så jag tog den till skolan och fick högsta betyg på den och den hade jag kvar hela tiden. Nu har ett barnbarn fått den till det sista stolphärbre som jag timrade vid Armsjön mellan Hudiksvall och Sundsvall där vikingen står och tittar ut över sjön så länge den får vara kvar där innan någon stjäl den.

Jag har även gjort en björn åt henne, den står nere i Stockholm. Den gick uppe i Salmitrakten där många släktingar bor, och ungefär två mil norr därom finns det en gammelgård med körutrustningar och hästar, heter Ammerikka, vi var där och tittade då hade Kaarina med en snidad häst gjord i Fågelsjö som nu står där bland samlingarna med en modell av den finska hästen. Där såg jag en björn i trä med tunna ben som stod på en gunganordning och då fick jag uppslaget till att göra en bättre björn som barnbarnet fick. Kaarina hade hittat virket till den bland fällda granar här i jaktmarkerna, jag gjorde den i ett stycke och alla barn som hälsar på vill sitta på den,

Det finns inget utrymme här där jag nu bor för snickerier, men jag har drömt om att få ett utrymme ute där jag kan sitta och tälja tavlor, jag har stämjärn kvar som passar för det. Där vi bodde tidigare i Los var det mycket större, timrat med dalaknut, garage vid vägen och snickarverkstad med uppvärmning men det är bäst med 15 grader inne när man håller på och snickrar. Det var danskar som fick köpa det billigt, det blev för jobbigt för mig att ha det kvar, de sköter det mycket bra och har fullföljt mina byggplaner där fullt ut,

Vi har jobbat mycket med Finnmarksbladet/Looslappen som ges ut fyra gånger om året. Kaarina och jag åkte runt för att skylta upp de finska namnen på vägarna, det finska ursprunget är starkt här, de som bor här är ättlingar till savolaxare, duktigare folk får man leta efter. Vi förtecknade de finska namnen på kartorna men de var ofta förvrängda. Min fru Kaarina har varit unglotta och upplevt tre krig. Vinterkriget, fortsättningskriget och nordkalottenkriget när tyskarna drevs ut från finska Österbotten. Finskan lärde jag mig mycket av Kaarina. I Finland trodde de att jag helst ville basta i en gammaldags rökbastu när jag kom dit - så man fick ju spela med! Vi flyttade upp

1980 för att få bättre luft här, Kaarina har legat på sanatorium sju gånger, tre i Finland och fyra här i Sverige.

När jag först kom upp till Los för genomgång dagen innan jakten skulle börja var förläggningen på Losgården med masonitväggar mellan rummen. Där satt de andra, bredde på mycket och höll på hela natten. Jag var alldeles färdig efteråt.

Jag har jagat i fem landskap och när Inge Jönsson ville samla de som var mest erfarna inom Färila-Losområdet blev jag en som kom dit tillsammans med en som hette Woxlin från Färila. Inge hörde sig för vad vi hade gjort, frågade hur mycket vi skjutit. 153 älgar och 16 svåra eftersök var min andel. Eftersök på älg är inte särskilt farligt men björn däremot är mycket riskabelt, men jag har aldrig jagat björn. Woxlin hade 407 och Inge Jönsson 350, de var riktiga storjägare. I nuläget har jag 169 älgar.

Det störst njutningen är att gå i skogen med hunden. Alla är duktiga på jakt här, de börjar redan som små. En som berättade att hon fick följa med sin pappa och hunden på jakt när hon knappt nådde över blåbärsriset. Pappan sade till henne att '- där borta sitter det en på post och om du tappar bort mig går du dit', men hon gick aldrig ifrån pappan. Hon sade sedan att hade mamman fått veta det hade hon aldrig fått följa med.

Här i Los jaktvårdsområde var det bokstavligen en älgexposion under 20 år, över 60 älgar skulle skjutas, det tog flera veckor. Jag såg bl a en stor oxe som var fälld dras uppför en slänt, det fanns inga maskiner att släpa med då men 10 Lospojkar drog med en sån fart att man knappt kunde hålla undan och fick upp den, de väger ändå inte under 300 kg,

Jag trodde att det skulle bli fart på det här med rovdjursregleringen men så fort det sägs att en varg ska skjutas ringer några ned till EU för att stoppa det. Det finns nu vargrevir lite överallt i Los-trakten vilket det inte gjort tidigare eftersom folk har hållt efter dem ända sedan den tiden när man använde spjut och varggropar. Varenda lössspringande varg i bebyggelsen fick skjutas. Det är inte så roligt för äldre damer här på bärplockning när det kan stå fyra vargar och glo på dem. Jag har sett varg här redan på 60-talet på Smekarlsvägen när jag satt på ett pass under älgjakten. Dimma rådde när ett djur kommer ut 100 meter bort och kommer närmare mot mig. På 10 meters håll såg jag att det var en stor varg, men man fick då bara skjuta älg. Jag vågade inte tala om det för de övriga, de skulle nog bara sagt att '- Äh, det var nog en älghund'!

Min hund fick magen uppriven en gång men levde när jag kom fram, svansen rörde sig och känslan var att '- husse är här, nu blir allt bra'. Ska vara mycket till nu för tiden för att få tillstånd till skyddsjakt.

En gång här i Los, norr om Rullbo, alldeles framför oss sprang det upp en stor blöt björnhona ur ett lövsly vid sjön. Tre ungar varav två honor som följde mamman som på ett snöre men hannen klättrade tre meter upp i en björk och tittade på oss. Sedan gav mamman signal och han försvann ned på en gång.

En björn sprang på mig en annan gång. Kaarina skulle ut och titta efter hjortron på ett ställe som heter Storkullen och ligger på 600 meter höjd. När hon inte kom hem inom timmen jag tog bilen och åkte dit, hittade cykeln och ropade men fick inget svar, gick upp på höjden men inget svar, gick tillbaka och då var hon bara 25 meter bort och varit så upptagen av hjortron. Där syntes det att björnen varit för han hade ryckt upp hela plantorna. Vi åkte in och tittade på en liten myr och hoppade över ett dike och då rusade en stor björn rätt på mig, 25 meter rakt framför mig. Jag höll upp armarna och spände mig. Han stannar en sju meter framför mig och bara tittar på mig, tänkte kanske att det kanske inte är så farligt, hoppade åt sidan och sprang i väg en bit. Jag tänkte att om det ligger det en död älg här som är hans så ska jag dj-lar inte gå fram. En dj-igt obehaglig närkontakt, hade jag haft en bössa hade det inte varit något problem men inte ens en slidkniv hade jag med, men vad skulle jag ha gjort med den? Hade han haft ungar så hade jag inte suttit här, en sån björn knölar ihop en människa väldigt lätt. Han hade varit på varenda tuva och ätit hjortron. Nej, jag fick ingen björnfrossa, blev bara förbannad för att han hade tagit alla hjortron. Det senaste är att man vid björnkontakt inte ska lägga sig ned och spela död, han biter alltid sönder nånting, man ska skrika och skrämma dom och göra sig så stor som möjligt och inte springa därifrån. Backar man så ska man backa långsamt.

Björnar har ökat mycket i mängd men det skjuts för lite björn, men ringer rovdjursföreningen till EU så blir avskjutningarna stoppade, det är lika med vargen som ökat mycket. Jag var under åtta år chef för 24 kvadratmil i jaktvårdsområdet samt Orsa besparingsskog som ordförande, en mycket intressant tid. Överallt var det mycket älg som hade vandringstid då. De vandrade ut på vintern gick mot norr om Rättvikstrakten och Orsa som de gör när snötäcket är 3-4 dm eller mer. Ungälgarna går en månad tidigare innan snön kommer. Därför flyttade man jakten till septemberjakt här. Vi hade order om att skjuta unga djur och då måste man skjuta dem när de var här - inte i Rättvikstrakten. Det mötte mycket motstånd men det blev majoritetsbeslut för septemberjakt och myndigheterna manade på oss. Jägarna var lite emot det här och sa att det är ju oktober som är slaktmånaden, men lika ofta är det ju december som är slaktmånaden inför julen.

Jag var med som hundförare då och vi hade 60 älgar att skjuta.! Någon gång tog sig en älg in i samhället och en massa hundar samlades då och stod och skällde vilt. I sjön såg jag en gång tre älgskallar som simmade över sjön, en ko med två kalvar - det var en fin syn.

Här i Los var de vana att stycka ned allt i småkött, vissa delar kom att saknas när de bara styckade med yxa i skogen eftersom den övre delen är värdefullare än den nedre. Ofta malde man bara ned allt till köttfärs, det är ju fel då det finns en massa fina delar som innanlår, biff mm. På årsmötet sa jag att vi borde ta ur älgarna och sedan ta hem dem och göra resten då.

Jag hade jobbat i den bästa charken i Gävle, Brodéns på Kungsgatan 4, blev bra styckningskunnig och lärde ut styckning till intresserade. Sedan kom det några myndiga tanter och frågade efter slaktchefen! '- Jag har åtagit mig det', sade jag lite avvaktande. '- Det ska jag säga', sade en av dem, '- att sist som vi fick hem älgkött, det var första gången som vi har kunnat se vad det är! Så ska vi hade i fortsättningen'!

Det var alltså fruarna som begrep något!

Sedan fick jag en bättre mark på kronoparken där jag var ensam. Chefen för norra Tysklands jakt var här med jaktlag han kunde svenska men all jakt genomfördes på tyska. En sköt en oxe, jag spårade den med hunden och frun följde efter och fick bära bössan då och då tills han fick en tolvtaggare. De hade en underlig ammunition ev för rådjur eller hjortar men han hade skjutit på en ung oxe. Svenska älghundar följer inte spåret, de tar på luften efter älgen i stället. Det trodde inte tysken på men hunden gick rakt på älgen som låg på en kolbotten och då gratulerade han både hunden och mig. Jaktledaren bjöd på stående fot in till jakt i Tyskland men jag var bara hundförare och kunde inte bjuda igen någonting så jag fick säga att jag har så mycket timring att jag inte kan gå ifrån.

Fågeljakt med finnspets är också en rolig jakt Har även gått med många lånade hundar som på något sätt känner på sig att den här föraren vet mera än vad min husse vet. De vet vad överlämnandet betyder.

Många snabbutbildade jägare kan vara bra skyttar men har inget jägarerfarenhet, skjuter ned allt utan urskiljning och så gör man inte.

Jag har haft en omgjord mauser med svag kaliber. Det har gått bra men man ska inte skjuta när de springer bara när de går sakta och betar. En gång kastade jag upp bössan och på 50 meter sköt jag på älgen in i en absolut tät granskog men skottet hade gått genom en granstam och träffat älgen. En av kronojägarna, Stig Nilsson i Hamrareviret, sa att hunden skällde lite lågt och att det hördes på skallet nästan en kilometer bort att älgen ligger, den står inte.

Något vådaskott har jag aldrig varit med om men unga jägare med skitbrådska tänker ofta inte på att det kanske finns en jägare i skottriktningen.

I Mårtsbos jaktlag var det en hel del drickande, en kom aldrig fram till sitt pass och blev så full på vägen att han glömde bössan så det blev bössletning. Såna älgjägare lämnades sedan hemma!

En gång bodde vi i en hydda i Oslättfors vid Lundbosjön. Där blev en så på kanelen att han fick stanna hemma och godtog det. Även trötthet kan vara förödande, jag gick en gång förbi en som satt sovande på sitt pass medan en lavskrika satt på hans axel och ett par andra rumsterade om inne i hans ryggsäck! Han var helt borta när jag väckte honom!

Det fanns också såna som bara vad med för skjutandet på förmiddagen för att sedan åka hem på eftermiddagen. Tore och jag satte då våra hundar på räv på förmiddagen men vi såg även spår efter annat vilt och efter det att de åkt

hem var bara gänget kvar och då jagade vi på rådjur! Hunden tar vad han än kan hitta om de inte är 'rena'. Älghunden var helt ren, finnspetsen kunde variera lite, taxen var mest för rådjur men kunde även ta hare. Jag har väl skjutit en 60 rådjur men bara på skogsjakt aldrig ute i öppen terräng.

Efter åtta år var jag så dålig i lungorna så jag måste åka in på sjukhus, tålde inte dålig luft eller rök, ända sedan dess, i 22 år, måste jag ta kortison varje morgon men huden tar stryk av det.

Kaarina har några syskon kvar i Karelen-trakten men vi vet inte riktigt för vi har inte haft någon kontakt mer än julkort på 15 år. De är gamla de också och kan inte bara ta färjan över. De var uppe och hälsade på oss en gång i det gamla torpet vi hade i Los innan vi byggde ut stugan, men det har varit dåligt sedan dess med kontakterna men vi ska fråga dem om vilka som är kvar i livet.

Det kan bli mycket snö här i Los, ett år hade jag 141 cm vid bygget. Då hade jag låtit ta hit fyra bandvagnar som stod på potatislandet och hit kom då bilkårister och FBU'are och lärde sig köra bandvagn.

FRÅN EN GENERALSTABSOFFICERS HORISONT

Av överste Carl Erik Tottie, återberättat för Bo Tangfelt

Jag är född 1923 i Stockholm, son till generallöjtnanten Carl Henry Tottie och hans maka Elsa f Söderhielm. 1941 tog jag studenten på latinlinjen i Östra Real där jag bl a hade en ytterst kolerisk latinlärare som skrämde in den latinska grammatiken i huvudet på oss men det var nog nyttigt tror jag faktiskt. Han fick sina utbrott och skrek ut över församlingen 'Obstruktion!'. Men det gick ju bra ändå och jag fick ganska hyfsat betyg när jag gick ut. Det delades ut fyra plaketter för 'vacker studentexamen' varav jag fick en som jag nu tänkte att min yngste sonson skulle få eftersom han i våras gick ut med betyg som var snyggare än mitt. Tanken på en militär karriär fanns redan i skolan, det var införstått med familjens traditioner. Förutom min farfar och morfar och far var också farfars bror, min farmors far och min pappas bror officerare så det var nästan det normala yrket i familjen.

Min morfar var generalmajoren Erik Söderhielm som blev den förste ordföranden för Hälsinge regementes kamratförening vid dess grundande den 13 augusti 1938 i samband med regementets dag. Min morfar började sin militära bana på Mohed. Min farfar gjorde obligatorisk trupptjänstgöring för generalstabsofficerare, s k passage, vid I 14. Min far (1928-1930) och jag (1962-1968) har båda gjort passage vid I 14. Ingen av våra söner, Wilhelm och Magnus, har fortsatt i traditionerna, jag har också avrått dem med tanke på den politiska utvecklingen, men jag tror ändå inte att de hade sökt sig dit.

Man väntar sig att ens far som generalstabsofficer ska flytta omkring så att man får byta skola stup i ett. Nu började han sin tjänst som avdelningschef i Stockholm 1930, samma år som jag började skolan, och hade sedan fyra olika befattningar, alla i Stockholm fram till 1941, samma år som jag tog studenten, så därför har jag aldrig behövt byta skola av den anledningen att min pappa flyttade, vilket är ganska unikt för 'generalstabsbarn'. Östra real låg tvärs över gatan från militärstabs-byggnaden. Vi bodde alldeles i närheten. Min pappa hade alltså, liksom även tidigare, gångavstånd till arbetet. Han hade därför ingen förståelse för min situation, när Svea livgarde flyttade ut till Järvafältet och jag fortfarande bodde på Östermalm. Man jag såg mig tvungen att skaffa mig ett eget fortskaffningsmedel. Han tyckte det var helt onödigt och en oansvarig utgift att skaffa bil. Jag fick ju låna till bilköpet, eftersom fänrikslönen låg på c:a 200 kronor i månaden. Men han hade som sagt aldrig behövt springa efter spårvagnar, bussar och lokaltåg i arla morgonväkten.

Under efterverkningarna av 1925 års nedrustningsbeslut satt min pappa mot mitten av 30-talet bl a på lantförsvarets kommandoexpedition där man bl a skrev propositioner och där man inte själv fick skriva det man ville utan som man fick order om vad man skulle skriva inför de politiska besluten om anslagstilldel-

ning. Underlaget skulle vara sakligt korrekt inför den politiska beredningen i departementet, han nämnde mycket litet om tjänsten när han var hemma, men jag kommer ihåg att han klagade om att han ännu i mitten på trettiotalet fick skriva om nedrustning. Kring 1937 upptäckte man att Hitler kanske inte var att leka med. Vid krigsutbrottet 1939 fick då regeringen bl a ta upp obligationslån för att kunna rusta upp.

Jag antogs som officersaspirant vid Svea livgarde (I 1) 1941. Vi var fem stycken från Svea livgarde som kom till officerskursen på krigsskolan Karlberg 1943. Det var ju rätt mycket teori på Karlberg och jag var väl inte någon fysisk jättespänstare men däremot var jag, åtminstone på den tiden, någorlunda hyfsad i huvudet. Jag minns den tiden med glädje. Eftersom man då var under utbildning fick man tillhöra depån och behövde inte ligga i fält. Som nybakad fänrik tilldelades jag en pluton som efter ett tidigare halvårs utbildning bara nått hälften av den nivå som krävdes för att övergå till att bli ett fältförband. Vi var förlagda till skogarna väster om Vallentuna och då fick jag en liten glimt av vad det var att ligga ute i fält, men det var inte så mycket och inte så länge och inte så långt bort. På våren 1944 sade Sverige upp transitavtalet med Tyskland och som förberedelse för det skulle man borsta upp alla lokalförsvarsförband för att höja kvalitén på dem och då avbröt man kursen på Karlberg under en månad varvid vi fick åka ut till alla delar av Sverige. Jag hamnade på ett mer eller mindre dugligt lokalförsvarsförband vid Våmbsjön i Skåne med uppgift att försvara ett flygfält. Det var bra - det fanns smör där! Som kadett fick jag äta på befälsmässen och frågade jag hur mycket smör man fick ta, hemma fick man en liten kula att hushålla med till lunchen eller middagen. 'Du få ta hur möe dau vill, påg!' Utbildningen bedrevs i en oerhört tacksam anda mot bakgrunden av att kunna tillämpa kunskaperna i ett skarpt läge, ett sådant bra förband har jag nästan aldrig haft. Materiel, vapen och övrig utrustning fanns så att vi kunde genomföra skarpskjutningar men förläggningslokaler fick jag ordna själv och ta det som fanns. Truppen var i 40-årsåldern och jag hade bl a en sjöman som var född här på Långvind, son till den siste förvaltaren, och som efter utbildningen anmälde att 'det blivit en helt annan anda på förbandet när kadetten varit här'. Det var roligt att få ett sånt omdöme. Kompanichefen var redaktör på en skånetidning och reservofficer, inte så erfaren, och överlät därför trupputbildningen helt. Därefter hamnade jag två veckor i Linköping på ett lokalförsvarsförband som även det hade till uppgift att försvara ett flygfält. Även där var truppen tacksamma för att man utbildade dem - det omdömet är man ju inte direkt van vid som truppofficer.

Efter kriget vidtog sedan den ordinarie tjänstgöringen på regementet år efter år, jag utbildade tre skytteplutoner efter varandra. Jag blev löjtnant 1946. Efter genomgången signalofficerskurs vid arméns signalskola (SignS) 1949, erhöll jag sändaramatörcertifikat. Signalskolan låg då i den gamla S1-kasernen i Frösundavik och del av utbildningen gick i Marieberg på Kungsholmen, jag blev

signalofficer på Livgardet. Vi fick på SignS ta amatörcertifikat och det var en bra träning i telegrafi. Som latinare var det helt nytt för mig att sitta och räkna på elektronrör och resistanser men det fungerade trots allt. Med äldre kamraters hjälp kunde jag bygga en sändare och blev sändaramatör vilket ledde till att jag blev vice ordförande i Sveriges sändaramatörer (SSA) 1957-1961 och dess ordförande 1961-67. Det gav mig en massa internationella kontakter. I denna egenskap fick jag genomföra tjänsteresor till USA, Sovjetunionen, Tjeckoslovakien, Polen, Ungern, Jugoslavien m fl länder.

Jag genomgick dåvarande Krigshögskolans, sedermera omgjord till Militärhögskolans, stabskurs 1953-55, blev sommaren 1955 chef för plutonchefsskolan på I 1 och generalstabsaspirant 1955-57. 1957-1962 chef för organisationsavdelningens planeringsdetalj på arméstaben.

Vi hade en väldigt lång väntetid som subalterner innan vi kunde bli kaptener därför att beställningarna inte räckte till och då fick man gå avsevärt över normala befordringstider. Vid en lillejul framstod Reinhold Geijer som en gammal subaltern med långt skägg och sjöng: '- så skulle jag nu bli kapten? Nej långt, långt därifrån!' Det var en del missnöje med det för det var ju inte bara stjärnan utan lönen också som man fick vänta på. Man behövde två inkomster att leva på, jag blev inte kapten förrän 1957 och då blev det generalstabskåren så jag var aldrig kapten på regementet annat än formellt. Planering för tjänsteutnämningarna fanns nog men arméstaben behövde vara högst flexibla med tillsättningarna.

På I 14 var jag chef för 7. kompaniet utbildningsåret 1962-63 och utnämndes till major 1. oktober 1962. Det var ett av de två skyttekompanierna, det andra hade Hans-Olof Trång som var äldrekurs till mig men vi var kurskamrater på Krigshögskolan. Kvalitén på plutonsbefälen var bra, som ställföreträdande kompanichef hade jag Sven Åkerman. Henning Jansson, sedermera överste, vill jag minnas hade understödsplutonen, Jan Callenmark hade en av plutonerna. Av övriga officerskamrater minns jag Folke Alnevik också som jag har träffat på veteranmötena. Jag minns också Bodecker och Ove Th Dahlström som var kurskamrat med mig. Övriga jag minns var Olle Rydvall och Fernquist med taxen, Ture Karlström som gick samtidigt med mig på signalofficerskursen, Westerfelt och Paul G Strömberg. Även Sten Wiberg minns jag mycket väl men när man passerat 90 märker man att namn börjar falla bort. Att det blev just I 14 som trupptjänstgöring passade bra såväl traditionsmässigt i familjen och som lokaliseringen i det område som Långvinds bruk ligger i och som familjen ägde.

Stig Hallste och jag gick i samma ryskakurs på Karlberg så när jag var ordförande för Sveriges sändaramatörer fick jag åka några gånger till Sovjetunionen och kunde då hålla ett s k 'fosterländskt tal' på ryska.

Där blev jag väldigt god vän med mitt 'opposite number' som var chef för kanske 100 000 ryska sändaramatörer medan jag var chef för ca 2 000 svenskar, det var lite skillnad. Vi bjöd in dem till oss också i samband med radiopejling i form av s k rävjaktstävlingar. Han var 'hjälte av Sovjetunionen', som var en

mycket stor status, efter att den isbrytare, 'Черлюшкинь', uppe i norra ishavet där han var signalist gick under i isen och besättningen fick evakueras på ett isflak. Tack vare att han fick med sig radion så kunde de hålla kontakt med dem som så småningom kunde ta sig fram med en annan isbrytare och rädda dem. Genom sina insatser däruppe så blev han 'hjälte av Sovjetunionen', 'Герой Совецкого Союэа'.

Chef för organisationsavdelningen i arméstaben på Östermalmsgatan 1963-1968, en befattning som min pappa hade haft 30 år tidigare, och med placering i samma tjänsterum som han hade. Utnämnd till överstelöjtnant 1965 och överste i generalstabskåren 1972. Uppgifterna innebar en hel del sistaminutenjobb som medförde mycket nattarbete. Jag hade en liten mekanisk räknare som jag tog hem för att räkna igenom hela krigsorganisationen med koefficienter fördelat på truppslag för olika förband och då gick det en natt hemma på det. Det gick då men i dag skulle jag nog inte klara av det.

Kvalitén på utbildningsförbanden ökar enligt min åsikt när det allmänna läget är spänt men jag har inte haft så mycket kontakt med den typen av förband efteråt utan mest sysslat med fältförband och på slutet var jag krigsplacerad som brigadchef för IB33 när jag tjänstgjorde på Kungl Livregementets grenadjärer (1 3) 1968-1971.

Överste Gyllenstierna var sekundchef i Örebro då. Vi hade aldrig någon krigsförbandsövning under min tid men under en SÖB gjorde vi en krigsplanering innanför Sundsvall och skulle från trakten av Ånge slå mot en kustinvasion, det var intressant att få göra. När man annars skulle öva anfall blev man nedskickad till Skåne med inriktning österut, västerut eller söderut och det vande man sig vid så småningom så att det blev inget nytt. Där var jag aldrig krigsplacerad. Det var jag däremot ett tag på sektion 1 i andra arméfördelningen, på militärbefälsstaben i Skövde, under överste, senare generalmajor, Bauer, och där fullgjorde vi krigsförbandsövning, 'Dalslandsmanövern'.

Hos Gustav VI Adolf var jag adjutant under åtta års tid 1965-1973, en månad om året, och med ställning som överadjutant från 1972. Tjänsten innebar att finnas till förfogande dygnet runt, att vara med överallt, tala om vart majestätet ska gå, hålla reda på vilka som ska träffa honom och vart han ska förflytta sig, se till att det finns bilar och folk som möter när man kommer fram och överhuvudtaget se till att hans program som man får från hovmarskalksämbetet går att genomföra. Att ha ansvar för säkerheten på plats är ett viktigt åliggande, men den externa säkerheten svarar andra för. När vi var i Italien, ställde italienska staten en militär grupp, 'carabinieri', till förfogande. Den skötte alla funktioner, som jag annars basade för som adjutant, dvs förflyttningar, program mm. Den externa säkerheten ombesörjdes däremot av säkerhetstjänsten, 'siccurezzan', som smög i buskarna runt om oss.

I Italien bedrevs utgrävningar av ett etruskiskt samhälle, 'Aqua Rossa', strax utanför Viterbo. Arkeologi var ju ett av Kungens många specialintressen. Förut-

om Kungen deltog förste hovmarskalken, handsekreteraren, livmedikus, riksantikvarien och adjutanten. Där satt vi i en ring med varsin slidkniv och skrapade fram etruskiska taktegel, några tusen år gamla, och kungen var väldigt noga med att de taktegel vi fick fram och var trasiga skulle pusslas ihop och ritas på med streck hur de hade legat och hörde ihop från början. Men även majestätet behövde ibland gå bakom en buske, assisterad av en kammartjänare. Då säger riksantikvarien: '- skynda på nu pojkar så slipper vi rita på dem'!

Men det var många intressanta personer man fick träffa som man aldrig annars skulle ha mött.

Min fru Eva och jag var nere i Italien första gången 1953 och då pluggade jag italienska så jag förstår inte hur de andra adjutanterna som inte hade gjort det kunde klara sig eftersom flertalet av italienarna bara talade sitt eget modersmål.

Man är ensam tjänstgörande som adjutant men ibland kunde man använda sig av livmedikusen med att få hjälp om det skulle behövas och även av handsekreteraren. När kungen skulle skicka gratulationsbrev till andra kungligheter som fyllde år, det var han noga med, då gick det inte att ringa in dem utan då måste jag åka in med bil till Viterbo som var närmaste stad och ta reda på var telegrafbyrån låg och förklara för dem att här får ni ta precis bokstav efter bokstav, t ex till Drottning Elizabeth. Jag missade en gång en sådan födelsedag och det gillade han inte, 'ajabaja' sa han då men han var mycket lätt att samarbeta med och mycket hjälpsam, en mycket ödmjuk och fin människa och vetgirig. Eva blev bjuden på lunch en gång under varje tjänstgöring - en sådan varade en månad och då förberedde han sig alltid och hade slagit upp fakta och började diskutera med sina fackkunskaper.

Luncherna var mycket lättsamma, allt tvång släppte, och därför var måltiderna väldigt lättsamma men man kände ansvaret hela tiden och sov ett par dygn efteråt när man gått av.

Man kom väldigt sent i säng, det skulle spelas canasta på kvällen, och man kom aldrig i säng före 23-tiden. Vid 07-tiden väcktes man och då tappades det i ett bad åt adjutanten och sedan fick man då gå och äta frukost med de andra och när kungen kom senare tog han bara en kopp eftersom han redan ätit lite grann medan han steg upp, men lunch och middag åts alltid gemensamt.

När jag skulle utses ringde förre arméchefen, generallöjtnanten Thord C:son Bonde som jag kände rätt väl eftersom han var avlägsen släkt. Sedan han avgått som arméchef blev han chef för Hans Majestät Konungens stab med chefskap över adjutanterna och då skulle han välja ut nya efterhand som de gamla avgått. Han frågade om jag hade något emot att bli adjutant hos Konungen. Jag svarade att jag inte tyckte att jag skött adjutantskapet något vidare när jag var adjutant åt generalen. '- Det är jag som bedömer vad du kan!' svarade han och då tackade jag ja och det har jag aldrig ångrat, det var skitkul för att tala med modern svenska.

När jag var i Örebro var det meningen att jag därefter skulle bli försvarsattaché i Oslo. Då måste man ha en fru med för representationens skull men jag fick tacka nej till det för att Eva inte kunde beviljas tjänstledighet. Efter tre års veckopendling flyttade jag då tillbaka till Stockholm och fick en tjänst på SIPRI (Stockholms internationella fredsforskningsinstitut) under tre år som militär expert åt chefen, doktor Frank Barnaby. Det var en mycket annorlunda tjänst.

Sedan inträffade historien med underrättelsetjänsten med den här unge mannen som avslöjade delar av hur den hemliga underrättelsetjänsten fungerade. När en omorganisation som följd skulle genomföras ropade ÖB, generalen Stig Synnergren på mig och frågade om jag ville vara med och ta hand om det som senare blev del av MUST under några år (blev 1974-79). Det var väldigt intressant i sig och gav upphov till mycket tjänsteresor till USA, Tyskland, Frankrike, Danmark, Finland och Israel. Bland annat fick jag gå kurs i Israel hos Mossad, vilket inte alla har fått, och även hos CIA i USA. Mossad anses som världens främsta underrättelsetjänst vilket jag inte kan uttala mig säkert om men nog var de bra duktiga. Israel har ju suttit i kläm mellan alla arabstater och Förenade arabunionen skulle krossa dem när de blev självständiga 1948 men då hade israelerna byggt upp en styrka så att de inte gick att betvinga.

Vi nyetablerade kontakterna med tyskarna, fransmännen, engelsmännen och danskarna.

När jag sedan skulle ha en ny tjänst hamnade jag efter GBU, som det hette på min tid (sedermera del av MUST) på försvarsdepartementet. Där fanns Stig Hallste med ansvar för riksstyrelsens beredskap och verksamhet i krig. Han skulle gå i pension och då skulle jag överta det. Då var det en överstelöjtnantstjänst och jag var överste och då fick man lägga till ett extra tillägg till min lön, som sedan inte visade sig vara pensionsgrundande, och där tjänstgjorde jag under de sista fem åren före pensioneringen, 1979-1983. Jag arbetade i samråd med departement och centrala verk om vilka delar av riksstyrelsen som skulle fungera i krig och var skulle de vara, hur de skulle komma dit, hur de skulle underhållas, vilket samband behövdes, transporter mm. Efterhand förändringar uppstod i yttervärlden och i organisationen i fred fick det omedelbart återverkan på organisationen i krig. Övningar genomfördes i begränsad omfattning och det gick att få organisationen fungerande med all logistik, samband och så vidare.

Koreakrigets utbrott 1950 medförde ett avbrott i nedrustningen så att när jag kom in i verksamheten gällde upprustning och utbyggnad. Vid den svenska delegationen till NNSC i Panmunjom på 37.bredd-graden, maj-november 1958, var jag ställföreträdande kontingentschef och hade överläggningar med polacker och tjecker som representanter för pakten på norra sidan och schweizare och svenskar på den södra sidan. Samma hätskhet rådde då som nu om än inte så uttalad. En allvarlig incident var kapandet av ett amerikanskt krigsfartyg, kanonbåten Pueblo, till nordkoreansk hamn och där alla ombord fängslades. Aggressionerna varade några år men man aktade sig för öppna krigshandlingar.

Nästa etapp var som chef för utbildningen av nordiska FN-stabsofficerare och militära observatörer (UNSOMOC) 1969-1971, en kurs, som hölls en månad varje vår i Strängnäs.

I atomvapendebatten i Sverige fick jag debattera med bl a Inga Thorsson, som var den ledande motståndaren, i en duell på 1960-talet. I generalstaben betraktades tillgången till kärnvapen som en fredsbevarande faktor vilket det naturligtvis är om det hanteras på rätt sätt, det vill säga inte används men skulle kunna göra det. Efter bl a AMSA's (aktionsgruppen mot svensk atombomb) kampanj blev beslutet att det inte skulle anskaffas kärnvapen men det fanns forskare som var beredda på att ställa upp på utvecklingsprojektet.

Wennerströmaffären 1964 medförde stora omställningar, jag hade inte de arbetsuppgifterna men fick information från insidan om det. Om det även inträffat liknande incidenter men som inte offentliggjorts känner jag inte till men jag borde i så fall fått kännedom om det men det går ju inte att helt utesluta. Man har nog anledning att vara orolig för den ökade aggressiviteten idag. I det fast anställda systemet av i dag får man ju aldrig numerärer som en stormakt kan ställa upp och inte heller den civila yrkesskicklighet som de värnpliktiga besitter och som var en väldig styrka och inte heller den förankring i försvarets angelägenhet som de kände. Den fysiska färdigheten har inte heller utvecklats åt rätt håll.

Amerikanarna etablerade som de första en stor datacentral i Paris. Där kunde man få hyra in sig på nätterna, när de inte använde den själva, för att köra dataprogram om man hade dem med sig. Jag hade en kurskamrat till kollega på planeringsavdelningen som fick åka ner och jobba på natten, sova på dagen och komma hem med resultatet. Det tyckte vi var fantastiska vinster arbetsmässigt. '- nu har jag varit i Paris så många gånger men jag har aldrig sett något av stan -' sa han. '- Men har du inte kommit på att du kan ta en semesterdag i anslutning till resan'? '- 'Ja, det har jag ju inte tänkt på men det skulle jag ju kunna göra'. Sagt och gjort, men då havererade datorn och så gick semesterdagen åt till att köra ikapp programmet! På stabsordern står det 'ej begagnad semester'. För order-distributionen gällde kopiering på ormig och stenciler och utsändningen gjordes med rekommenderade och assurerade försändelser.

Mitt jazzintresse kom redan i skolan. Första jazzskivan kom julen 1938. Det har över åren utvecklats till en relativt stor samling från fonografrullar över ca 6 000 stenkakor via vinyl (LP och EP) till CD/DVD. Uppskattningsvis innehåller samlingen 35 000-40 000 titlar. I skolan började jag med en s k tonett, en liten bakelitflöjt som nästan låter som en blockflöjt och som var ganska begränsad, den innehöll knappt en och en halv oktav. På loven fick jag gå i slåttern här på Långvind så att jag inte bara skulle slöa, till den fantastiska lönen av 21 öre i timmen och tjänade 120 kronor på det under sommaren 1940 och kunde sedan gå till Erik Petterssons musikhandel på Linnégatan och köpa en begagnad klarinett för 105 kronor och hade då 15 kronor över att slå runt för. Jag började med

att själv lära mig spela men när jag blev officer kunde jag betala en sergeant i musikkåren för lektioner, men han var inte helt nöjd med mig

Klarinetten kompletterades efter ett antal år med en altsax. Då jag inte ansåg mig kunna få altsaxen att låta som jag önskade bytte jag till tenorsax 1948 men nådde aldrig någon större färdighet även om jag några år satt i ett amatörband på andrasax på 1950-talet. Vi gjorde en del framträdanden i Stockholm utan att jag blev lynchad för det. Det var ju kul men sedan blev det ont om tid för sånt och så flyttade man omkring. Efter ett speluppehåll märkte jag nu att det inte lät bra men jag ska försöka att få klarinetten att låta bättre i stället. Förra året fick jag tacka nej till att spela med i ett band för att inte förstöra deras rykte men när Eva och jag firar järnbröllop 2018 tänkte vi ta in bandet och spela med. En slumrande hobby, men det är kul och det gäller ju inte bara att få ton i instrumentet utan att kunna byta toner också!

Åren 1987-1991 gjorde jag jazzprogram åt Radio Gävleborg, sammanlagt 135 stycken men upphörde med det då Sveriges Lokalradio gick upp i Sveriges Radio.

Inom ramen för kommunens program för seniorer, 'Hudiksvall Hela Livet-för ett inspirerat åldrande', har jag anlitats för programmet Jazz-Café de senaste åren och kunnat framföra månatliga jazzprogram på Hälsinglands museum. Under åren 2009-2O11 har jag också medverkat som presentatör för Hudik Big Band. Jazzcaféet på museet kör jag fortfarande en gång i månaden året runt med en höstsäsong och en vårsäsong, 9-10 gånger brukar det bli.

2016 fick jag Hälsinge Akademiens kulturbelöning och medalj för insatserna inom jazzen men också för upprustning av Långvinds bruks kulturellt värdefulla miljö med att att göra Långvind till en plats i tiden och samtidigt till ett minnesmärke över gångna tider, med renoveringen av kapellet med flera kulturbyggnader i Långvinds bruk, att café Brännеriet hittat sin form och det unika Kolhuset rustats och blivit till en samlingslokal som fylls av konserter, små festivaler och uppträdanden av olika slag.

Tidigare har Långvinds bruk också fått kommunens kulturstipendium.

Efter pensionsavgången 1983 blev jag verkställande direktör för Långvinds bruk i Enånger. Långvind ägdes sedan 1873 av Wilhelm August Söderhielm vars ättlingar i släkten Tottie sedan 1953 äger bruket.

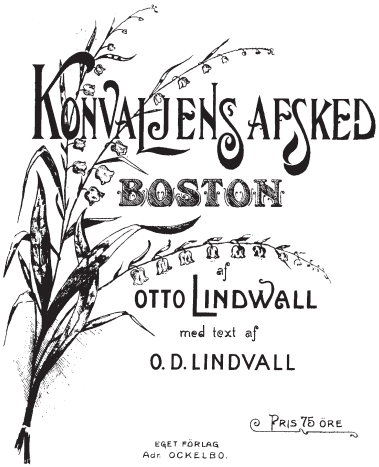
Major-Överstelöjtnant C E Tottie, 1962-1968.
Överste 1972 [Officerare vid regementet 1957 - 1971]

KONVALJEN SOM ALDRIG VISSNAR

av Ulf Ivar Nilsson

Hon ser så glad och lycklig ut, pigan Alva, där hon svänger runt i en svepande vals i famnen på den stilige sotaren. Det romantiska mötet sker i en av Madickenfilmerna och just den här scenen spelades in på värdshuset i Forsbacka.

Den smäktande melodin var skriven av en musiksergeant vid Hälsinge regemente och de båda Astrid Lindgren-figurerna är minsann inte de enda som förenats till tonerna av ”Konvaljens avsked”. Varken på film eller i verkligheten. Stycket har kallats den första svenska storschlagern, spridits över landet via hundratusentals grammofonskivor och spelats i nio filmer – från kärleksdramat ”Katrina” 1943 via ”Fröken Julie” och ”Hon dansade en sommar” på femtiotalet till ”Så vit som en snö” 2001.

”Konvaljens avsked” komponerades i Gävle 1904 och året därpå gavs noterna ut för första gången. Redan 1913 hade de sålts i 22 000 exemplar.

Kompositören hette Otto Lindwall och föddes i Ockelbo 1876. Han lärde sig tidigt spela klarinett och var bara tretton år när han värvades som musikelev till Hälsinge regemente, som på den tiden höll till på Mohed utanför Söderhamn. Sex år senare, när han fortfarande var tonåring, hade han avancerat till sergeant. Han befordrades till musikfanjunkare 1913 och tog samma år examen som musikdirektör vid Musikaliska akademien i Stockholm. Året

innan var han med och startade Gävleborgs läns orkesterförening där han blev kvar till 1938.

Lindwall hade gått och funderat lite kring den här melodin ett tag när han en höstdag 1904 till slut lekte fram den på sin klarinett och skrev ner noterna. Det ska ha skett i Militärskolans repetitionslokal i Gävle – nuvarande Borgarskolan – medan hans musikkamrater spelade ett helt annat stycke i andra änden av rummet.

Senare samma år framfördes ”Konvaljens avsked” för första gången av en stor kör i Ovansjö kyrkan där Ottos bror Emil var organist.

Otto Lindwall bodde i Gävle och komponerade musiken till ”Konvaljens avsked”.

Året därpå gavs noterna ut av Norrländska musikförlaget som ägdes av just Otto Lindwall. Han var en mycket flitig kompositör och skapade genom åren massor av musik i olika stilarter, från taktfasta militärmarscher med titlar som ”Leve majoren” och ”Avsked från Kungsbäck” till mjuka symfonier och medryckande schlagerlåtar. Men aldrig mer lyckades han klämma ur sig en sådan succé som ”Konvaljens avsked”. Inte ens med uppföljaren ”Konvaljens vårhälsning”.

Texten till den vemodiga bostonvalsen hade skrivits som en dikt några år tidigare av Otto Lindwalls far, som också var musiker och dessutom en välkänd mångsysslare och kulturpersonlighet i Ockelbo.

Han hette Olof Daniel Lindvall och var född på Viksjö bruk i Hamrånge socken där hans far, farfar och farfars far varit smeder. Själv valde han en annan bana och gick i lära hos en urmakare i Gävle innan han startade egen rörelse i Ockelbo.

Vid 45 års ålder började han vikariera som lärare vid skolan i Gammelboning och några år senare blev han ordinarie folkskollärare trots att han inte hade någon formell utbildning.

Olof David Lindvall bodde Ockelbo och skrev texten till ”Konvaljens avsked”.

Men det var musiken Olof Daniel brann för under hela sitt 81-åriga liv. Tog organistexamen innan han fyllt tjugo år och anlitades sedan ofta som kantor i kyrkan. Dessutom var han en sann idealist och den drivande kraften när nykterhetslogen Ockelbo Framtid bildades 1883. Där ledde han sångkören och bildade en mässingskvintett med instrument som man fick köpa billigt från den nedlagda skarpskytteföreningen i Wij.

1911 skrev O D Lindvall ”Sången om Gästrikland” som kom att sjungas i skolorna runt om i landskapet. Dessutom skapade han ”Ockelbovisan” som blivit något av en signaturmelodi för hans hemsocken. Han tonsatte också en del psalmer, komponerade kantater och pianostycken och skrev massor av dikter. Men även i hans rikhaltiga konstnärskap blev ”Konvaljens avsked” den enda stora succén.

Den sentimentala valsen blev en av 1900-talets mest populära sånger. Redan 1913 hade noterna sålts i 22 000 exemplar, den har stått på repertoaren hos hundratals orkestrar och musikkapell och spelats in på grammofon av åtskilliga artister. Den förste var antagligen operasångaren Torsten Lennartsson som sjöng in den redan 1910. Bland hans många efterföljare hittar vi sångstjärnor som Bertil Boo och Thory Bernhards, Gösta Björling och Göingeflickorna. Även dragspelarna Calle Jularbo och Nils Fläcke har haft den på repertoaren liksom jazzpianisten Jan Johansson. Men inga av dessa inspelningar kom i närheten av den variant som den finska gruppen Harmony Sisters sjöng in 1947 och som såldes i ofattbara 160 000 exemplar.

Dessutom framfördes ”Konvaljens avsked” när Astrid Lindgren gravsattes på kyrkogården i Vimmerby 2002 tillsammans med ”Idas sommarvisa”.

Jag vet inte om Per Gunnar Evander kände till kopplingen mellan Hälsinge regemente och Lindwalls komposition när han skrev romanen ”Det sista äventyret” som kom ut 1973. Men den inleds på ett logement på I14 i Gävle där radion står och skvalar en varm sommardag. Det är ett önskepro

gram vid lunchtid och plötsligt utbrister bokens huvudperson, värnpliktige Jimmy Matsson:

– Blir det ”Konvaljens avsked” så åker radion ut genom fönstret!

Jodå, just den låten hade någon önskat. Och radion försvann ut genom en glasruta.

Så nog har den melodin väckt känslor genom åren.

Konvaljens avsked - text

Ljuva susande milda västanvind
kom och svalkande smek min bleka kind!
O, sänk dig ned invid min veka fot!
Ack dröj, o dröj hos mig,
tag nu min sista suck emot.

O, hur jag längtat att sprida min doft till envar,
prisa min skapare god
med den vällukt jag än har kvar.
Snart är den slut min korta tid
och jag böjer mitt huvud så sakta, så sakta
att dö, vit såsom snö,
stilla slumrande in i frid.

Rik på fröjd, men så kort min levnadsdag.
Ljuva kändes mitt hjärtas harposlag.
Jag solljus drack med mina späda blad.
Min dräkt blev så vit,
den blev ren i ljusets bad.

Så blir jag gömd under snövita svepningens dräkt,
vilar och väntar på vår och på dig, o du västanfläkt.
Snart är den slut, den långa natt
och jag höjer mitt huvud så sakta, så sakta
och då klockorna små,
ringa hälsande vårsol glatt.

HÖGTIDSTAL AV KARL-EVERT ENGLUND – KAMRATFÖRENINGEN 80 ÅR

av Överste 1.gr. Karl-Evert Englund, regementschef 1987– 1991

Tillfrågades hösten 1986 om jag var villig att efterträda Ingmar Arnhall som chef för I 14 och fobef Fo 21. Vid tillfället var jag miloinspektör vid Milo NN i Östersund och hade som sådan inspekterat regementet och funnit att det var ett mycket bra regemente. Samråd med hustru Margith krävdes för flytt till Gävle.

Vi hade hört sägas att det skulle vara svårt att umgås med gävleborna – de vill gärna inte släppa in någon utomstående in på livet. En motsatt uppfattning fick vi snabbt och när kontakt med vänner som Gunnar Söderström med hustru Barbro, Olle Eklund och Zaidy, Janne Petterson och Christina med flera. Tillsammans med vännerna gick vi under benämningen ”järngänget”. Dessutom hedrades vi som medlemmar i Sjömanshemsorden!

Järngänget var de första som besökte oss hösten 1991 i Moskva. Där kunde man se Janne bakom ratten på gatorna i en diplomatskyltad Volvo. När vi lämnade Gävle fick vi en salutkanon, en minivariant, tillverkad av kirurgen Ove Gidlund. Den kom väl till pass under vistelsen i Moskva.

Inledningsvis bodde jag bakom Soldathemmet i en lägenhet, den s k 4:e kasern. I juni kunde vi flytta in i ett radhus på Majorsgatan, granne med I 14-majoren Gert Nilsson. Det första jag fick göra var att gräva upp maskrosor på gräsmattan – grannfru Nilsson krävde absolut maskrosfritt, pga ”smittorisken”. På Majorsgatan trivdes vi bra.

Som chef för ett s k Fo-regemente var min främsta uppgift att svara för mob- och krigsplanläggning samt samarbeta med civila myndigheter, hemvärns- och frivilligutbildning. För grundutbildning av värnpliktiga ansvarade en utbildnings- och brigadchef, inledningsvis översten Kalle Forsberg och därefter Gorm Wigforss.

Det som kom att prägla den utåtriktade verksamheten var den förändrade världsbilden. Warzawapakten var under upplösning, Michail Gorbatjov hade tagit över ledningen i Moskva med glasnost och perestrojka, risken för krig fanns inte längre. Världen började rusta ned och Sovjetunionen upplöstes hösten 1991.

I Sverige tillsattes försvarsutredningen FU 88 som så småningom kom att leda inte enbart till Hälsinge regementes utan nästan hela arméns nedläggning. Nu blev det fråga om regementets vara eller inte vara, och varat lyckades vi med till att börja med, i gott samarbete med landshövdingen Lars Ivan Hising.

Men - vad hände då internt hemma på regementet? De stora händelserna 1988 var jubileumsfirandena – kamratföreningen fyllde 50 år och regementet firade 80 år på Kungsbäck. Firandet genomfördes både på Mohed fredagen den 6:e maj kl 18:00 och fortsatte på regementet den 7:e maj. Jubileet föregicks av vandringsutställningar i Edsbyn, Bollnäs och Söderhamn. Utställningarna speglade temat ”bygden, regementet och kamratföreningen”.

Jag erinrade på Mohed i inledningsanförandet om de många generationer av indelta soldater som där fostrats i sanna fosterländsk anda och hård krigstukt. Högtidstalet hölls av riksdagsman Olle Östrand från Söderhamn. Fd regementsmusiker Eric Åkerlund presenterade dåtidens signaler på jägarhorn. Hemvärnets musikkår under ledning av Leif Hållander medverkade och soldater i utstyrsel från 30-åriga kriget genomförde en stridsuppvisning. Hanebo folkdanslag hade uppvisning under ledning av Martin Lundbäck och Harald Olsson. Kvällen avslutades med korum.

Firandet fortsatte med pompa och ståt dagen efter i Gävle. Sammanfattningsvis:

Kl 09:00 *Korum på kaserngården och tal av regementschefen.*

Korum med psalmerna Fädernas kyrka och Vår Gud är oss en väldig borg. Utställningar, visning av kompaniernas lokaler, museet, soldattorpet, soldatkyrkan, frivilligstig med bevakningshundar, kokvagn, ponnykörning m m.
Kl 11:00 *För allmänheten på Rådhustorget.*

Välkomsttal av regementschefen, musik av hemvärnets musikkår, högtidstal av landshövdingen, historisk uniformskavalkad, fordonskavalkad, överflygning av F 15 mm
Kl 12:45 *Konsert och folkdans vid dansbanan, regementsparken.*
Kl 14:45 *Stridsmoment övergång av vattendrag (Gavleån).*
Kl 17:00 *Jubileumsmiddag.*

Nu ska jag över till mer personliga minnen. Jag tog över en mycket kvalificerad och kunnig regementsledning. Stabschefen Rune Wiebe med sin pipa var en känd och erfaren stabschef. Staffan Åhs och Ulla Gotthold var underbara medarbetare. Sektionscheferna Rolf Dahlström (sektion 1), Bengt Nilsson (sektion 2) och Kalle Björk (sektion 3) var alla mycket professionella som sektionschefer.

HvFriv-avdelningen med Stig Östblom och Anders Lingblom – mycket dugliga och aldrig ledsna. Jag skulle vilja nämna er alla, men jag hinner inte med detta. Dock vill jag omnämna chefen idrottsdetaljen, Erik Thimper. Han såg till att jag 1988 efter flitig träning i Hemlingbyskogen åkte mitt första Vasalopp.

Vi lärde oss att uppskatta Bönaböckling så till den milda grad att vi alltid köper med oss en låda när vi besöker Gävle. Min förhoppning är att densamma och även fiskarna överlevt.

Jag erinrar mig också SM på skidor i Bollnäs 1989 då jag fick äran att guida HM Konungen när han ville testa föret i Bollebergets skidspår. Kungen försökte köra ifrån mig men jag lyckades hålla samma fart som honom.

Margith och jag lärde oss också att plocka trattkantareller på Kungsbäcks övningsfält. Musiken i regementsparken måste jag nämna och Boulognerskogen glömmer vi heller inte. Vi upprätthåller fortfarande förbindelserna med vänner på I 14 genom deltagande i veteranmiddagar, och genom att Janne Pettersson ringer en gång i månaden för ömsesidig information om vad som händer i både Gävle och Östersund. Även synpunkter på det som händer ute i stora världen.

Våra år i Gävle är den finaste tiden i vårt liv.

HÖGTIDSTAL AV HANS BERNDTSON – KAMRATFÖRENINGEN 80 ÅR

av Generallöjtnant Hans Berndtson, regementschef 1993 – 1994

Herr ordförande ärade gäster, mina damer och herrar!

Låt mig börja med att säga – att det är väldigt trevligt att vara här i Gävle idag – både vad gäller årsmötet och 80-årsjubiléet men främst för att återse många gamla arbetskamrater från tiden 1991 – 1994. Att det gått nästan 24 år sedan jag lämnade regementet har jag svårt att förstå.

Den 12 september 1991 korkades det upp en flaska champagne i det Berndtsonska hemmet på Lidingö. Anledningen var att Regeringen hade utnämnt mig till överste i försvarsmakten från och med 1 oktober. Från samma datum förordnades jag som utbildningschef och chef för Gästrikebrigaden.

Min hustru Agnethas glädje var inte hundraprocentig. Vår dotter Louise var nämligen bara 1/2 år gammal och eftersom Agnetha inte ville lämna sin tjänst på Franska Skolan i Stockholm – vilket jag har full förståelse för – innebar det pendling för min del.

Någon dag efter min utnämning anmälde jag mig för Chefen för armén – generallöjtnant Åke Sagrén. Under drygt en timme diskuterade vi bland

annat min kommande tjänstgöring i Gävle. Vid detta tillfälle fick jag klart för mig att min viktigaste uppgift skulle bli att omorganisera IB 14 till en Norrlandsbrigad. Min egen personliga erfarenhet av Hälsinge Regemente var minst sagt begränsad. Genom tidigare tjänstgöring vid bland annat Arméstabens taktik– och underrättelseavdelning visste jag, att Gästrikebrigaden var mycket välövad och hade få brister när det gällde personal och materiel. Hälsinge Regemente hade ett gott renommé inom armén.

Utgångsläget var således gott.

De tre åren som chef för Försvarsstabens planeringsavdelning närmade sig sitt slut och det var åter dags att få lite frisk luft i lungorna. När jag kom till Gävle den 1 oktober 1991 hade Folke Ekstedt varit regementschef ett halvår. Våra vägar hade aldrig tidigare korsats och vi kände därför inte varandra. Under det dryga år, som jag tjänstgjorde under Folke, kom vi mycket bra överens. Vi hade för att använda ett modernt begrepp – en gemensam grundsyn. Jag uppskattade Folke mycket.

Det kommande försvarsbeslutet, som skulle fattas av riksdagen i juni 1992, var naturligtvis ett orosmoln på himlen. Inga förband i Svea Rike kunde känna sig helt säkra. Eftersom politik är det möjligas konst kunde allt hända.

Mina damer och herrar, låt oss för ett kort ögonblick förflytta oss tillbaka till åren 1991 – 1992 och se vad som hände, i ett lite större perspektiv, allt med kopplingar till försvaret.

Riksdagsvalet i september 1991 innebar att vi fick en borgerlig minoritetsregering. Carl Bildt blev statsminister och Anders Björk försvarsminister. Kristdemokraterna kom för första gången in i riksdagen och samma sak gällde för Ny Demokrati. Miljöpartiet de gröna klarade inte 4 % spärren och fick lämna riksdagen.

På världsarenan kollapsade och upplöstes Sovjetunionen i december 1991. Vi fick således en helt ny geopolitisk situation i vårt närområde. Under 1992 nådde bank- och valutakrisen i Sverige sin kulmen. Regeringen tvingades till slut, trots en ränta på 500 % (ett kort tag) att överge den fasta växelkursen och låta kronan flyta fritt. Kronan rasade i värde mot D-marken och dollarn med c:a 25- 40 % innan vår valuta stabiliserades.

Kraven på sparåtgärder, inom alla områden i statsförvaltningen blev tydliga. I regeringens direktiv inför FB 92 framgick det att freds- och krigsorganisationen skulle minska, samtidigt som en omfattande materiell förnyelse planerades. Armén skulle tillföras nya stridsvagnar och pansarskyttefordon. Den kände försvarspolitikern Hans Lindblad från Gävle beskrev läget inom armén på följande sätt: Som ett jättelikt slagskepp förtöjt vid kaj, ligger Sveriges armé utan skydd, i den nya militära verkligheten. Storleken på organisationen har effektivt förhindrat den materiella förnyelsen, som skulle ha gjort armén till en slagkraftig del av det svenska försvaret.

Naturligtvis låg det mycket sanning i detta.

I ÖB:s underlag till regeringen i november 1991, avseende förband som borde läggas ned fanns inte I 14 med, däremot pekades I 21 i Sollefteå ut. All personal på Hälsinge Regemente drog naturligtvis en lättnadens suck. Jag visste dock att en solitär som I 14 alltid levde farligt. Eftersom I 13 och I 14 geografiskt låg mycket nära varandra, fanns det en uppenbar risk, att något av dessa förband skulle halka ut i kylan.

Knappt en månad senare, närmare bestämt den 12 december, kom den negativa vändningen. Samma kväll, då julfesten ägde rum i personalmatsalen fick Folke Ekstedt ett telefonsamtal från Arbetarbladet. Journalisten ville ha en kommentar från regementschefen med anledning av Försvarsstabens pressmeddelande. Av detta framgick att I 14 nu stod som ”näst i tur” om det inte gick att avveckla garnisonen i Sollefteå. Efter att ha fått det här bekräftat av CA gick Folke ned till personalmatsalen. Vi som redan var på plats, funderade knappast på varför regementschefen var försenad. Stämningen runt borden var som sig bör god, ja t.o.m. uppsluppen. Alla längtade efter ett välbehövligt juluppehåll och framtiden såg ju ljus ut. När regementschefen så tog till orda, tyckte jag att Folke såg extra barsk ut. Det negativa beskedet, att Hälsinge Regemente nu fanns med på den så kallade ”listan” slog ned som en bomb. Oron i matsalen blev påtaglig och den goda stämningen försvann.

Efter denna jobspost var Folke och jag helt överens om, att det fanns ingen anledning att kasta yxan i sjön. Det gäller alltså att snabbt kavla upp ärmarna och kämpa för vårt regementes överlevnad, genom att föra fram relevanta sakargument, och sådana fanns det gott om t. ex:

- Mycket välövad brigad, IB 14, med en låg medelålder, som hade särskilt viktiga operativa uppgifter, speciellt vid ett kuppanfall mot Stockholm.
- Låga utbildningskostnader
- Mycket god rekrytering

För att ytterligare sätta kraft bakom orden, måste en kampanjgrupp för I 14:s bevarande organiseras. Detta skulle ske tillsammans med länets politiker. Att landshövding Lars Ivar Hising tog ledartröjan kändes helt naturligt. Ingen kan väl ha glömt bort vår stolta gävlebock på Stockholms ström. En alternativ handlingsplan måste också utarbetas, med målsättningen att en order angående omstrukturering skulle ligga klar, omedelbart efter ett eventuellt nedläggningsbeslut. Den tidigare planen för utbildning av 92/93 års värnpliktiga skulle ligga fast.

Mina damer mina herrar!

Låt oss nu tillsammans göra en resa tillbaka i tiden närmare bestämt till 1792. Detta år samlades riksdagen i Gävle. Anledningen var att Gustav III uppfattade huvudstaden som en alltför osäker plats. Rykten florerade om eventuella attentat mot konungen. Dessa rykten visade sig senare, inte vara ogrundade. Den 16 mars 1792, knappt tre veckor efter att riksdagen var avslu-

tad i Gävle, blev kungen skjuten i ryggen vid en maskeradbal på Kungl. Operan i Stockholm. Personen som höll i vapnet var kapten Jacob Johan Anckarström.

Nu åter tillbaka till vår tid. Under ledning av talmannen Ingegärd Troedsson gästade riksdagens ledamöter I 14 den 4 juni 1992, för att inta lunch i värnpliktsmatsalen. Anledning till besöket var att det hade gått 200 år sedan riksdagen samlades i Gävle. En dyster stämning härskade denna dag på Hälsinge Regemente. Dagen innan, den 3 juni hade riksdagen fattat beslut om FB 92, där I 14 tillhörde det förlorande laget. Utgången av det hela var minst sagt svårsmält.

Jag noterade att vissa riksdagsmän, som jag talade med före lunchen inte hade klart för sig att de gästade ett förband som de dagen innan lagt ned, allt inom ramen för FB 92. Många av våra förtroendevalda drog nog en lättnadens suck när det var dags att gå ombord på bussarna mot Stockholm. Till skillnad från 1792 upplevdes nog huvudstaden, denna dag, som en betydligt säkrare stad än Gävle.

I samband med nyårsmottagningen på officersmässen, den i januari 1993, ägde det formella chefsbytet rum. Folkes och mitt nära samarbete under det dryga år som gått, borgade för en smidig övergång. Mycket var gjort – mycket återstod att göra. Exakt ett och ett halvt år stod nu till vårt förfogande för att genomföra omstruktureringen av regementet enligt givna direktiv.

I 14 har alltid haft ett gott renommé när det gäller utbildningsverksamheten. Utbildningsåret 92/93 blev inget undantag. Den stora utmaningen detta år var att utbildningen av de värnpliktiga skulle ske samtidigt som befälen på kompanierna hade möjlighet att sluta sin tjänst under resans gång. För att hantera detta hade vi ett ”avropsavtal” med chefen för 2. arméfördelningen i Östersund. Det innebar att så fort en vakans uppstod på I 14, ersattes denna med ett befäl från något förband inom främst milo NN, effektsvackor kunde därmed minimeras. Regementets siste utbildningsledare Rolf Dahlström och hans officerare löste uppgiften med den äran och slutresultatet blev gott. Jag hade naturligtvis inte förväntat mig något annat.

Lika viktigt, som det var att regementets sista värnpliktiga fick en hundraprocentig grundutbildning, lika viktigt var det att regementets anställda, av olika kategorier skulle få en tryggad utkomst genom ett nytt arbete, inom försvarsmakten eller inom den civila sektorn. Att få studera lockade många. Målsättningen var att ingen skulle behöva gå ut i arbetslöshet. Detta var naturligtvis en stor utmaning p g a lågkonjunkturen i samhället och i Gävle i synnerhet.

För att renodla ansvarsområden inom personaltjänsten skapades en särskild personalutvecklingsenhet direkt under regementschefen. Personalenheten under Stig Östbloms ledning skulle bland annat bemanna den nya organisationen på regementet. Personalutvecklingsenheten, under Lars Norrströms ledning skulle ”leta fram” nya arbeten till våra övertaliga medarbetare. Ef

tersom anfall oftast är ett framgångsrikt stridssätt, bedrev man uppsökande verksamhet på fältet. Det innebar att man träffade chefer inom olika verksamhetsområden och berättade om vår personal, som nu p g a regementets omstrukturering sökte nya arbetsuppgifter. Det var alltid en ärlig presentation, ej någon skönmålning. Om jag inte missminner mig brukade man framhålla:

- Personalens yrkesskicklighet inom sitt specialområde
- Att de var vana att arbeta i grupp
- Att de alltid var lojala
- Att de sällan var sjuka

Presentationen resulterade i många nya anställningar inom vitt skilda områden i samhället. Målsättningen att alla skulle få ett nytt jobb eller börja studera kunde tyvärr ej uppnås till hundra procent, men nästan. Slutresultatet måste ända betraktas som mycket gott.

Lördagen den 18 juni 1994 avslutades omstruktureringen av Hälsinge regemente med en högtidlig ceremoni i regementsparken och senare vid Soldathemmet. Ett strålande sommarväder inramade det hela. Tack vare all personals uppoffrande arbete gick vi tillsammans i mål, vid rätt tidpunkt och med rätt anbefalld utrustning. Det är aldrig svårt att vara chef när man har kreativa och lojala medarbetare vid sin sida.

Den 1 juli påbörjade jag min nya tjänst som chef för Mellersta arméfördelningen (14. Fördelningen) i Linköping.

Tack!

Förlora aldrig tron på mänskligheten. Den är som ett hav. Bara för att några droppar är smutsiga blir inte hela havet smutsigt.
– Mahatma Gandhi

HÖGTIDSTAL AV ÖVERSTE TOMAS BORNESTAF – KAMRATFÖRENINGEN 80 ÅR

av Överste Tomas Bornestaf, regementschef 1994 - 1997

Jag ska börja mina hågkomster från min tid vid regementet bakifrån – och börja med dagen för nedläggningen den 27 november 1997. Den 18 juni 1994 avslutade dåvarande regementschefen och översten Hans Berndtson sitt tal med att anmäla till Chefen för armén: ”General, omstruktureringen av Hälsinge regemente är genomförd”.

Den 27 november 1997 avslutade jag mitt tal genom att anmäla till Militärområdesbefälhavaren: ”Amiral, Chefen för Hälsinge regemente, Försvarsområdesbefälhavaren för Gävleborgs försvarsområde anmäler härmed, med sorg i hjärtat, att uppgiften att lägga ned Hälsinge regemente är genomförd”.

Jag hade då i mitt tal i Soldatkyrkan bland annat sagt: ”Efter mer än 373 års hedervärd tjänst till Sveriges försvar upphör Hälsinge regemente. Mer än

200 000 män har genom åren troget tjänat regementet och följt den gyllene bocken på vår fana.

Det finns ett särskilt skäl att genomföra denna ceremoni på en helt vanlig vardag. Denna vinterdag torsdagen den 27 november 1997 kan då vara lika god som någon annan. I regementets alla dagar har det varit dessa grå, strävsamma vardagar som det bästa i allas vår tjänst ägt rum, utan stora åthävor, mera tystlåtet noggrant och alltid mycket idogt.

Torsdagen den 27 november 1718 var just en sådan dag av noggrant och idogt arbete. Regementet deltog då i det Armfeldtska fälttåget mot Trondheim. I regementets orderbok skriver man: ” Översten visiterar kvarteren tidigt på morgonen och besiktigar Trossdrängar och trosshästar. Från kompanierna rapporteras: Vid livkompaniet har för no 45 Svedsare bortkommit musköt, värja, bajonett och gehäng; vid trossen har två täljyxor kommit bort; Vid Ovansjö kompani har soldat no 146 Wijkström som igår rapporterades för borta utan lov, blivit igenfunnen död.”

Då, som i alla senare tider, har omsorg om personal, kontroll av material och genomtänkta planer, allt för att vara väl berett till rikets försvar, varit det yttersta kännetecknet för Hälsinge regemente. Då påstod jag: Genom 1996 års Försvarsbeslut, som redan efter än ett år allt tydligare syns vara byggt på lösan sand, sker stora förändringar för försvarsmakten och totalförsvaret. I en strävan att trots minskande anslag kunna möte ökade kvalitativa och mångsidiga krav måste kvantiteten minska och i många fall försvinna.

Sedan några år är det nu andra tongångar som gäller åtminstone avseende kvantiteten och mycket av det som nedmonterades saknas tydligt i dag. Sent på hösten 1994 fick jag genom ett telefonsamtal reda på att man avsåg att placera mig som chef för vårt regemente. Då hade jag under några mycket intressanta och lärorika år varit chef för Stridsskola Nord i Umeå med elever, aktiva och reservofficerare, från Norrlandsinfanteri- och alla jägarförbanden i deras inledande och fortsatta officersutbildning.

Det som gjorde att jag direkt ”tacka ja” var de mycket goda erfarenheterna från 1986 – 1988 då jag hade förmånen att få tjänstgöra som grundutbildningsbataljonschef vid Hälsinge regemente. Jag fick föra befälet över skickliga kompanichefer, kreativa medarbetare i bataljonsledningen, duktiga soldater och ett gott stöd från regementscheferna, först Ingmar Arnhall och sedan Karl-Evert Englund.

Då ingen värnpliktsutbildning, förutom så kallade mobiliseringsvärnpliktiga, nu förekom vid regementet var vi nu helt inriktade på försvarsområdesuppgiften. Det blev rekognoseringar, samverkan med länets alla totalförsvarsansvariga civila organ, hemvärnsutbildning som till exempel värnkanonutbildning med skarpskjutningar på Hästholmens skjutfält ut över Vättern under ledning av Peter Bohlin och beredskapskontroller, bland annat

en överraskningskontroll av MB Mitt av vår förmåga att med hemvärnsförband snabbt minera hamnen Skutskär.

Stabschefen Börje Wallgren organiserade insatsen med skydd på marken och i luften av erforderliga transporter och kaptenen Hammarstrand såg till att hamnminor raskt apterades och placerades i havet vid kajområdet. En imponerad amiral kunde på eftermiddagen resa hem till Strängnäs.

Vi genomförde en mycket speciell repetitionsövning för ett tranportledningsförband. En viktig uppgift för försvarsområdet var att säkerställa transporter genom länet på koncentreringsvägarna från söder mot norr, alla fyra vägarna passerade länet. En väl genomförd och på högsta ort uppmärksammad övning i juni 1996 där majoren Lars Lundberg var den direkt ansvarige för föreberedelser, genomförande och utvärdering - högsta betyg även nu!

För att stärka den civila beredskapen i länet ställde vi ut en bandvagn vid varje räddningstjänst i länet. Förare togs ur hemvärnet och utbildades väl av kapten Inge Olsson. När stora snöfallet drabbade Gävle kunde ett par av dessa ställas till kommunens förfogande och viktiga transporter genomföras.

Avvecklingen av mobiliseringsförråd och krigsmateriel hade inletts i anslutning till omstruktureringen 1993. Nu krävdes mycket ökad fart på avvecklingen för att minska kostnader för förråd och förrådshållning. Vi erhöll extra medel och kunde även bruka de inkomster som försäljning av överbliven materiel gav. Tillgången på förrådspersonal hade avsevärt minskat i och med omstruktureringen och för att få riktig fart på avvecklingen togs vid ett antal tillfället nästan all personal vid regementet i anspråk.

Under ledning av förrådsansvariga kaptenerna Ulf Laurén och Ove Sundell utrustades drygt 40 av oss med lämpliga arbetskläder, organiserades i arbetslag och arbetade i några dagar på varje plats och tömde ett antal större mobiliseringsförråd – placerade över hela försvarsområdet. Ovana arbetsuppgifter, men med den goda anda som ändå rådde vid regementet, blev det goda dagsverken med mycket goda resultat. Depåchefen övlt Ljungkvist och förrådsansvariga kaptenerna var vederbörligen imponerade och tid och pengar hade sparats!

En udda, men viktig uppgift blev att inviga en minnessten i Norrbotten vid Kattilasaari, några mil NV Haparanda som hembygdsföreningen hade initierat och rest. Invigningen med kransnedläggning ägde rum vid en hemvändardag i juli 1995 där mer än 400 personer deltog. Stenen hedrar två hälsingesoldater som omkom vid en sprängningsolycka vid en bro 1944 under en beredskapskontroll. Hembygdsföreningen var inledningsvis osäker på vilket förband soldaterna tillhört. Genom ett skickligt detektivarbete av majoren Carl-Fredrik Elson blev det klart att det var våra soldater och han kunde spåra upp två anhöriga systrar, till en av soldaterna. De bodde i Sandviken och vi besökte dem och rapporterade om den värdiga invigningen – ett steg i deras sorgearbete.

1996 fyllde kung Carl XVI Gustaf 50 år och Försvarsmakten uppvaktade med en förbimarsch framför Logården på Stockholms slott. Fanvakten ur Hälsinge regemente fördes med bravur av kaptenen Stig Thuresson.

Försvarsområdesbefälhavarna i Milo Mitt samlades varje år till gemensamma överläggningar. När det var Gotlands tur blev det Gotska Sandön, sörmlänningarna lade sin träff till Utö och vi skulle inte vara sämre, men mera spartanska! Eggegrund blev valet. Nu blev det inte bättre än att under färden ut till Eggegrund med Fo-båten konstaterades att det på grund av vindförhållanden inte var möjligt att få båten i land. Nytt beslut, telefon till löjtnanten Björn Ellebo – ordna ny plats för samlingen – Högbo!

Så blev det, men kvar på Eggegrund var kaptenen Östen Andersson med flera som kommit ut dagen före för att bland annat ordna med lokalerna. De var nu ”inblåsta” på ön, men kunde efter några dygn hämtas hem med transport genomförd av flygräddningshelikoptern från F 15 vars besättning därmed fick nyttig övning.

Vid firandet av Gävle 550 år fick regementet uppgiften att vara värd för de marina förband som besökte Gävle. Ubåten Hälsingland och korvetten Gävle, en finsk patrullbåt och ett tyskt minsveparförband togs väl omhand – befäl som sjömän.

Inför försvarsbeslutet 1996 fanns många olika signaler. Strax för julen 1995 skulle vårt försvarsområde slås samman med Kopparbergs försvarsområde Fo 53 och med staben i Gävle. Så blev inte fallet Dalregementet och NB 13 överlevde detta försvarsbeslut och vårt försvarsområde fördes samman med Fo 53 med stab i Falun.

Detta beslut innebar en omfattande verksamhet och samverkan med staben i Falun under lång tid för att överföra kunskap och kontakter. Kvar i Gävle blev en grupp för att främst ha hand om hemvärnsfrågorna i vårt län. Först skulle den kallas Hälsingegruppen, så Gästrikegruppen men man godtog mitt förslag Gävleborgsgruppen och så blev det ju – hela länet!

Så trots nedläggningen finns nu endast ljusa minnen av medarbetare och kämpaglöd in i det sista. I hjärtat lever Hälsinge regemente kvar!

Ordföranden i Hälsinge regementes kamratförening, före detta Chefen för Hälsinge regemente, Försvarsområdesbefälhavaren för Gävleborgs försvarsområde anmäler härmed att några få minnen från tiden det begav sig är avrapporterade.

HUR KAMRATFÖRENINGEN KOMMIT TILL

av Sven Ryman

Artikel av Sven Ryman publicerad 1938 i den första utgåvan av Bocken – det år då kamratföreningen bildades.

Tanken att bilda en Kungl. Hälsinge regementes kamratförening är icke ny. Den har legat länge och grott. Först på hösten 1937 var man emellertid kommen så långt, att man kunde övergå från tanke till handling.

I början av december sagda år sökte man få tillsammans för föreningsbildandet intresserade civila och militära personer, vilka kunna åtaga sig att svara för det rätt omfattande organisationsarbetet. I detta syfte tillskrives ett antal personer, vilka med något enstaka undantag genast förklarade sig villiga att ingå i ett, som det kallades, arbetsutskott. Personerna i detta voro: fanjunkare K. E. Andersson, I 14, vaktmästaren värnpliktige G. Björck, Sandviken, löjtnanten, fanjunkaren i I 14 reserv A. J. Ek, Gefle, kaptenen Hj. Eriksson, I 14, fanjunkaren R. Lindström, I 14, furiren H. Månson, I 14, kaptenen N. E. Nielsen, I 14, riksdagsmannen, f. d. värnpliktige Per Persson, Runemo, överstelöjtnanten S. Ryman, I 14, kaptenen i I 14 reserv S. Söderhjelm, Gefle, och redaktören, f. d. värnpliktige Victor A. Östlund, Gefle. Detta arbetsutskott samlades till sitt första sammanträde under regementschefens ledning den 29. januari i år, varvid enhälligt beslöts att söka bilda en kamratförening.

Vid detta första sammanträde dryftades även frågor rörande anordnandet av en enkel festlighet, vid vilken föreningen skulle bildas, rörande stadgar, medlemsblad, föreningsmärke samt rörande försök att erhålla frivilliga bidrag för organisationsarbetets genomförande.

Festligheten beslöts skola gå av stapeln söndagen den 14. augusti, alltså på en regementets månadsdag. Förslag om dess avhållande under september förkastades med hänsyn till i denna månad förekommande val.

Beträffande stadgarna uppdrogs det åt ett underutskott att utarbeta desamma. Underutskottet, som av praktiska skäl skulle bestå av i Gefle bosatta personer, kom att bestå av överstelöjtnant Ryman såsom ordförande, redaktör Östlund, kaptenerna Söderhjelm och Nielsen samt löjtnant Ek. Förslaget till stadgar skulle föreläggas arbetsutskottet vid ett senare sammanträde.

Utarbetandet av riktlinjerna för medlemsbladet lämnades likaledes till underutskottet, som till nästa sammanträde med arbetsutskottet skulle framlägga förslag i ärendet.

Frågan om föreningsmärke rönte samma öde.

Vad slutligen de frivilliga bidragen beträffar, borde man i upprop om kamratföreningens bildande angiva, att sådana tacksamt emottagas, varjämte tänkta gynnare borde personligen uppsökas.

Den 19. maj kunde så arbetsutskottet sammanträda för andra och sista gången. Vid detta lämnades först och främst en redogörelse för sedan föregående sammanträde vidtagna åtgärder. Det var underutskottet, som därvid förde ordet. Sålunda meddelades att medlemsanskaffningen gick framåt med stora steg. Ombud hade utsetts inom olika socknar inom såväl det äldre som det nuvarande inskrivningsområdet, vilka ombud hade åtagit sig att stimulera till deltagande i den planerade föreningen. Vidare lämnades den upplysningen, att många hade ställt sig mycket välvilliga i fråga om frivilliga bidrag. Bland dessa gynnare märktes förutom en massa privatpersoner särskilt de s.k. uddemantalskassorna (legokassorna) inom inskrivningsområdets socknar. Från flera av dessa ha avsevärda belopp ställts till arbetsutskottets förfogande. Förståelsen för föreningens syfte, som därvid visats, är värd allt beröm och föreningen är härför djupt tacksam. En redogörelse för influtna bidrag återfinnes på annat ställe i ”Bocken”. Det må i detta sammanhang omnämnas, att den förste som anmälde sig såsom medlem, också sände ett bidrag, vilket var ett gott varsel och verkade uppmuntrande på arbetsutskottet. Denne först anmälde medlem var kamrer Sigurd Eriksson, Gävle.

För festligheterna den 14. augusti fastställdes ett program, som nu tillställts de flesta deltagarna och i övrigt införts i detta nummer.

Stadgeförslaget godkändes och beslöts, att detta skulle föreläggas vid föreningens bildande den 14. augusti. Stadgarna komma efter godkännande att införas i ett kommande nummer av ”Bocken”.

De riktlinjer för ett medlemsblad, som underutskottet hade att utarbeta, tarva icke någon närmare utläggning. De framgå av detta första häfte. Namnet ”Bocken” är hämtat från regementets fana, som förr bestod uteslutande av den gyllene bocken på svart-vitt fält men allt sedan kung Oscar II:s tid utgöres av den svenska blå-gula duken med regementets vapen i dess mitt. Enär vapnet är fälttecken för alla, som tillhört eller tillhöra Hälsinge regemente, må icke gästrikarna känna sig tillbakasatta av hälsingarna, vars vapen bocken är. Tvärtom gästrikarna få taga åt sig äran att numera härbärgera regementet och kunna således sägas äga regementet. Med andra ord, gästrikar och hälsingar gå sida vid sida och taga fullt ut lika stor del i regementets verksamhet i helg och söcken. Avsikten är att tills vidare utgiva ett nummer av ”Bocken” årligen. Skulle intresset visa sig vara tillräckligt stort, kan det hända att antalet nummer per år kan komma att ökas.

Föreningsmärket säljes för första gången vid festen den 14. augusti. Olika förslag till dess utseende hava varit under diskussion. Resultatet är emellertid framkommet efter omröstning inom arbetsutskottet. Enbart den gyllene bocken, fästad å nål, var en skarp konkurrent till det fastställda märket.

Hittills har det alltså endast varit preliminära arbeten, som utförts. Själva spelöppningen äger rum i dag, den 14. augusti, då det är att förmoda, att de samlade anmälda deltagarna enhälligt besluta, att föreningen skall komma till stånd.

Må föreningen gå en lyckosam framtid till mötes.

REGEMENTETS DAG 2018 – MED MINNEN FRÅN FÖRR

av Claes Bengtsson

Lördagen den 1 september 2018 var en stor dag på Kungsbäck och för Hälsinge Regementes Kamratförening. Som ett led i firandet av föreningens 80-årsjubileum anordnades Regementes Dag, tillsammans med ett antal organisationer.

Det kändes mycket högtidligt att bevista detta evenemang i regementsparken. Första gången jag upplevde regementets dag var 1957 som förtidsinskriven befälselev på BSI (Befälsskola I) Livkompaniet. Sedan följde en lång rad av år med Regementets dag, som har gett många fina minnen. Jag minns den stolthet jag kände när jag guidade mina anhöriga på regementsområdet.

Stående inslag under många år var den stora förbimarschen på vägen från ”Skansen” förbi ”Lilla Fältet” mot kasernerna. Med regementsmusikkåren i täten marscherade årets övningsbataljon, på gruppkolonner, kompani efter kompani, passerade regementschefen överste Henriksson och hans stabschef major Lövsund. Befälen gjorde honnör och soldaterna hälsade med ”huvudvridning vänster” Längs vägen stod anhöriga och tittade efter ”sin soldat”

Årets förbimarsch bestod i att Gävleborgs bataljonens musikkår i Gävleborg under ledning av hemvärnstrumslagare Pia Strömbom marscherade genom regementsparken och formerade sig vid kullen med minnesstenen. Efter musikkåren kom en fanborg med regementets fana, kamratföreningens fana och samtliga kompanifanor.

Hemvärnets musikkår på marsch i regementsparken. Foto Bo Rossander.

En karolinerofficer i uniform äntrade höjden med minnesstenen. I den uniformen fanns medlemmen i Gästrike Militärhistoriska förening, operasångaren Anders Larsson, som vanligen syns och hörs på de stora operascenerna runt om i världen. Vi fick höra Land du välsignade av Ragnar Althén och Elisabet Björklund. Karolinerofficeren Larsson sjöng på ett sätt som fick mig nästan att tappa andan. Kan det bli mer fosterländskt än så?

Föreningens ordförande Rolf Dahlström hälsade alla närvarande varmt välkomna. Rolf berättade, i sitt välkomsttal, att det var under regementets dag 1938 som föreningen bildades, just på den här platsen. Regementets dag har sedan dess varit en årlig tradition med syfte att låta anhöriga ta del av soldaternas liv på regementet.

Vår ordförande berättade att årets Regementets dag har arrangerats under ledning av Kamratföreningen och med stöd av Gävleborgsbataljonen och Gävleborgsgruppen. Dessutom medverkade i olika former följande organisationer: Försvarsutbildarna, Sveriges Lottakårer, Bilkåren, Frivilliga motorcykelkåren, Svenska Brukshundsklubben, Frivilliga Flygkåren; Sjövärnskåren, Stiftelsen Sällskapet Hälsinge Regemente, Gästrike militärhistoriska förening och Sveriges veteranförbund, fredsbaskrarna.

Rolf Dahlström avslutade sitt välkomsttal med att kommendera givakt och beordra musikkåren att spela Hälsinge Regementes marsch. Nu kunde man se hur många före detta anställda vid regementet intog enskild ställning. Det gör man bara, det sitter i ryggmärgen på en ”gammal knekt”. Efter detta gav Rolf ordern ”avmarschera”. Tamburmajor Pia hanterade sin stav på ett imponerande sätt och kommenderade ”musikkåren framåt marsch”

Karoliner från Gästrike Militärhistoriska sällskap. Foto Bo Rossander.

Nu gavs tillfälle till en av dagens höjdpunkter, att gå runt i parken och hälsa på alla gamla kollegor man träffar. Närvarande organisationer hade välordnade informations- och utställningstält, där materiel förevisades och allehanda broschyrer delades ut.

Det gavs tillfälle för publiken att inta en ”fältmässig” lunch i form av ärtsoppa. Detta är en fantastisk rätt, men visst är det så, att för den skall få den rätta smaken skall den tillagas i kokvagn, i satser om cirka 160 portioner. Soppan och en ostsmörgås intogs i ett utställningstält där vi fick sitta vid ett enkelt möblemang. Situationen bidrog till att en och annan historia om den militära ärtsoppan berättades. Jag skall återge en, kanske en skröna. Fanjunkare Pedersén leder utspisningen vid stora skjutbanan när en trupp på c:a 20 man hävdar att även dom skall ha sin lunch där. Fanjunkaren ger följande kommandon: ”Avbryt utspisningen – häll i en hink med vatten – rör om – fortsätt utspisningen”.

Efter utspisningen bevistade vi en konsert, given av musikkåren, på dansbanan. Dirigent under konserten var Pähr-Allan Sandberg. Det bjöds på en musikalisk rundresa, med marschmusik från Sverige och andra länder blandat med en del populärmusik av ABBA, Taube mm. Efter varje musikstycke gjorde Pähr-Allan helomvändning mot publiken intog enskild ställning och tackade för applåderna med en perfekt honnör. (Den mannen kan göra honnör!) Konserten avslutades med Under Blågul fana av Viktor Widqvist

Ett viktigt inslag på tidigare regementets dag var förevisningsövning. Årets förevisning av en hemvärnsgrupp, under ledning av major Per-Erik Krause, var intressant och pedagogiskt väl genomförd, Dock kan man konstatera att en förevisningsövning på Regementets dag var något mer spektakulär på exempelvis 1960-talet. Jag minns, ett år, att en anfallande trupp stormade en fientlig postering i skogsbrynet vid ”gröna vallarna” med ”eldstöt framåt” och ”gå på marsch” understödda av växelvis eldgivning från en kulsprutegrupp med två ksp 36. Man sköt med lyspistol och krevadkarbiner. En ljudkuliss skapades av regementets högtalarbil, raptgbil 915, med dubbla stora högtalare på taket, som gav ifrån sig ett obeskrivligt och odefinierbart oväsen. Detta kallades för ”stridslarm” och åstadkoms med hjälp av en grammofonskiva. Förevisningen avslutades med att en rote J 29 (två flygande tunnan) från F 15 gjorde en överflygning på låg höjd.

Som avslutande inslag bjöds vi på en uniformskavalkad. Soldater i olika uniformer visade upp sig för publiken. Mikael Andersson själv klädd i uniform m/1802 från Svea Artilleriregemente kommenterade uppvisningen.

Under hela dagen var Soldattorpet och Soldatkyrkan öppna för visning.

Ett stort tack till Hälsinge Regementes Kamratförening och övriga deltagande organisationer för en mycket minnesvärd dag på Kungsbäck

REGEMENTETS DAG 2018 – GÄVLEBORGSBATAJONEN SOM TRADITIONSBÄRARE

av Hans Wander, hemvärnsveteran.

Gävleborgsbataljonen som traditionsbärare till gamla Hälsinge Regemente får i och med detta även en koppling till traditionen ett ”Regementets Dag”. Därmed uppstår det även en naturlig länk mellan kamratföreningen och bataljonen.

Årets upplaga av Regementets dag i Gävles anrika regementspark blev en stor framgång för alla som varit med och arrangerat dagen. Det var många som hörsammat inbjudan och slöt upp i regementsparken den här fina septembersöndagen. Glädjande var att många yngre barnfamiljer sökt sig till regementsparken och den stora publiken bjöds på ett program som inte gjorde någon besviken.

Bataljonens egen musikkår, 187.Musikplutonen, deltog i öppningsceremonin och spelade som avslutning Hälsinge Regementes marsch. Därefter bjöds publiken in till en militär parkkonsert i gamla fina musikpaviljongen. En konsert med en av landets allra främst militära musikkårer. Det berömmet delade nämligen dåvarande rikshemvärnschefen Roland Ekenberg ut efter att ha lyssnat till musikkåren vid flera framträdanden under Nijmegenmarschen i Holland i somras. Visst är musikkåren från Gävleborg värd allt beröm. Något som publiken i Regementsparken kunde notera.

Repertoaren var välvald och publiken bjöds på en kavalkad med musik från både Sverige, Finland, Danmark och Norge. Visst fanns den militära disciplinen där med det fanns även utrymme för lite spex och musikaliska utsvävningar. Bland annat fick publiken sjunga med vid några tillfällen. Ett kul inslag i programmet tyckte publiken som hela tiden var med på noterna, så att säga.

Gävleborgsgruppens egen musikpluton konserterade i musikpaviljongen

Ingen regementets dag utan ärtsoppa. Vid de senaste tillfällena, så även den dagen, har militärhistoriska sällskapet sett till att besökarna i regementsparken givits möjlighet att inmundiga ärtsoppa, med militärt ”stuk”, om nu uttrycket tillåts. Inget fel på den soppan tyckte besökarna och lät sig väl smaka.

Samtidigt som det åts ärtsoppa för glatta livet kunde också publiken få sitt lystmäte på smällar och krutrök. Eskilstuna skarpskyttekår bjöd nämligen på en uppvisning med gamla hederliga ”muskedunder” och det var ingen ljudlös uppvisning precis.

Rök och dunder när Eskilstuna skarpskyttekår gav eld i Regementsparken

En grupp karoliner på marsch i Regementsparken.

Foto: Hans Wander

Skotten ekade och krutröken låg stundtals tjock regementsparken. Häftigt, tyckte folk på plats. Några mannar, för dagen förvandlade till hurtfriska karoliner svarade också för ett historiskt fint framträdande i regementsparken. Väldrillat och bra ryckte publiken.

Hur det går till att oskadliggöra en fientligt sinnad sabotör som tagit sig in på ett skyddsobjekt visade en insatsgrupp från 181: a insatskompaniet i en fartfylld och mycket realistisk stridsövning i regementsparken.

Gruppen hade fått i uppgift att söka upp och gripa eller oskadliggöra en person som tagit sig in på ett skyddsobjekt och det efter att ett internt larm på skyddsobjektet hade aktiverats. Insatsgruppen, förstärkt med en hundpatrull, visade på ett föredömligt sätt hur en vältränad insatsgrupp löser ett sådant här uppdrag. Hunden fick snabbt upp ett spår och hundföraren rapporterade vidare till gruppchefen var en misstänkt person kunde tänkas befinna sig. Via olika ”tysta” tecken fick gruppen order om att rycka fram i terrängen. Nu hade dock inte inkräktaren tänkt att ge sig utan strid. En häftig eldstrid utbröt och sabotören kunde försättas ur stridbart skick. En av insatssoldaterna hade dock blivit träffad och nu fick publiken se hur soldaten tog hand om den egna skadan före det att han kunde få hjälp från kamraterna. För att

slutligen transporteras till en uppsamlingsplats för skadade och sedan vidare till ett sjukhus.

Den här övningen blev väldigt uppskattad av publiken mycket tack vare att majoren Per-Erik Krause hela tiden informerade publiken om vad som hände och vad som skulle hände, om taktik och vilka vapen som användes under insatsen. En riktigt bra information som gav ”guldglans” åt den här stridsövningen. Efter övningen gavs publiken tillfälle att klappa och gosa med insatshunden och prata med hundföraren, sjukvårdare och insatssoldaterna. Att hunden blev barnens stora favorit är inte svårt att förstå.

Dramatisk stridsövning i Regementsparken. En skadad soldat dras bort av sina kamrater till uppsamlingsplatsen för skadade. Foto Hans Wander.

Ett flertal frivilligorganisationer fick också chansen att visa upp sig och berätta om sin verksamhet. Ett uppskattat programinslag som lockade mycket folk.

På tal om uppskattade programinslag måste man nämna åkturerna med bandvagnarna från bataljonen. Gammal och ung stod i kö får att få en åktur ut i terrängen, närmare bestämt tur och retur Åkermans kulle. Svårt att säga vilka som roade sig mest, papporna, som mindes gamla lumpartider eller förtjusta barnen som fick uppleva en spännande åktur i en superhäftig bandvagn.

Bataljonens bårpluton fick ett lysande (samma dag anordnades traditionsenligt en s k lyskväll) tillfälle att visa upp sig i den sena kvällstimmen. Plutonens fartyg låg prydligt förtöjda vid kaj i hamnområdet, dagen till ära badande i ljus. En fin uppvisning av båtplutonens besättningar gjorde folk nyfikna och det var också meningen med den här lite ovanliga marina presentationen av bataljonens båtpluton och deras verksamhet. Ett PR-arrangemang av bästa märke och en pampig avslutning på regemente dag. Jubileumsåret 2018 till ära.

KAMRATFÖRENINGENS ÅRSMÖTE 2018

av Claes Bengtsson

Hälsinge Regementes Kamratförenings årsmöte genomfördes lördagen den 10 mars 2018. Deltagarantalet var, återigen rekordstort, 110 av föreningens 427 medlemmar deltog i mötet som samtidigt var vår förenings 80-årsjubileum och därmed extra festligt.

Deltagarna samlades klockan 09:00 i Soldathemmet för mingel och intagande av kaffe med dopp. Vid Soldathemmets entré paraderade medlemmar ur Gästriklands Militärhistoriska Förening, i karoliner uniformer och med tidsenlig beväpning, musköt 1702.

Karolinerna paraderar (Foto Börje Wallgren)

En förstärkt oktett (10 musiker) från Hemvärnsmusikkåren Gävleborg framförde marsch- och underhållsmusik. Bland annat framfördes Konvaljens avsked och Hälsinge Regementes marsch.

Hemvärnets Oktett (+) (Foto Börje Wallgren)

Kamratföreningens igenkänningssignal blåstes och föreningens ordförande Rolf Dahlström hälsade alla välkomna, särskilt hedersmedlemmarna Tomas Bornestaf, Östen Andersson och Karl-Evert Englund. Ett speciellt välkommen riktades till årets högtidstalare, tre tidigare regementschefer samt de närvarande Karolinersoldaterna. Rolf läste upp brev från två av föreningens hedersmedlemmar som tackade för inbjudan men som inte hade möjlighet att närvara, Prins Daniel och vår försvarsminister Peter Hultqvist.

Fika och mingel (Foto Börje Wallgren)

Efter det sedvanliga lotteriet spelades regementets marsch (komponerad 1845 av Herman Schmidt 1845, antagen som regementsmarsch någon gång på 1860-talet) varefter samling skedde i soldatkyrkan. Innanför altarringen paraderade karoliner med regementets och kamratföreningens fanor.

På Rolf Dalströms order ”Korum! Slag!” slog orkestern in årets korum, som leddes av vår militärpastor Stefan Nilsson, organist var Lars Olov Johansson. Gudstjänsten började med att vi fick lyssna till underbart vacker orgelmusik, den kristna kampsången Adeste Fideles.

I den predikan Stefan gav berättade han om militärpastor Westerman som tiden efter tjänstgöringen under Karl XII så småningom blev kyrkoherde i Gävle. Temat i Stefans predikan var bland annat förlåtelse och att erfarenheter från det förgångna ger hopp om framtiden. Vi sjöng psalmerna 238 och 275 och andakten avslutades med att organisten framförde hymnen Närmare Gud till dig.

Stefan Nilsson predikar (Foto Börje Wallgren)

Kamratföreningens ordförande tackade för genomförd gudstjänst och överlämnade blommor till Stefan och Lars Olov.

Rolf Dahlström tackar högtidstalarna (Foto Börje Wallgren)

Årets högtidstal hölls av de tre tidigare regementscheferna, Karl-Evert Englund, Hans Berndtson och Tomas Bornestaf som vardera talade i c:a 15 minuter. Karl-Evert Englund talade om den förändrade världsbild som präglade hans tid som chef och som starkt påverkade den svenska försvarspolitiken, Sovjetunionens upplösning, perestrojka och glasnost. Hans Berndtson talade förutom om de egna upplevelserna från tiden i Gävle även om den osäkerhet som uppstod inför förbandsnedläggningarna. Tomas Bornestaf talade bland annat om det fina arbete som utfördes med att ta ansvar för personalens övergång till annan verksamhet. Samtliga tre högtidstal finns i sin helhet återgivna i årets Bocken.

Blommor och tack till högtidstalarna (Foto Börje Wallgren)

Efter en paus vidtog årsmötesförhandlingarna som inleddes med en parentation, en stund i stillhet och hågkomst, för de under året bortgångna kamraterna. Därefter följde de sedvanliga förhandlingarna enligt den godkända dagordningen, med redovisning och godkännande av verksamhetsberättelse, ekonomisk redogörelse etc. Blommor överlämnades till föreningens damer som dukat bord och ordnat med servering.

Ordförande i SMKR Anders Emanuelsson överlämnar Förtjänsttecknet i Guld till Olle Larsson

Efter årsmötet samlades medlemmarna för lunch i före detta regementsmatsalen, nuvarande restaurang Campus, där restauratören tillhandahöll en välsmakande måltid.

Tack för ett mycket välordnat årsmöte!

Utbildning är det som finns kvar när man
glömt det man lärde sig i skolan.
Albert Einstein

KAMRATFÖRENINGENS VERKSAMHET 2017

(en sammanfattning av årets verksamhetsberättelse för Kamratföreningen)

Styrelsen för Hälsinge regementes Kamratförening får härmed avgiva följande berättelse över verksamheten 2017.

Förste Hedersledamot: HKH Prins Daniel

Hedersledamöter:

Överste 1 Karl-Evert Englund	Överstelöjtnant Knut Björkenstam
Kapten Östen Andersson	Generallöjtnant Hans Berndtson
Överste Tomas Bornestaf	Försvarsminister Peter Hultqvist
F. Landshövdingen. Lars Ivar Hising	Jur. Kand. Agneta Björkenstam

		Mandatperiod
Ordförande	Rolf Dahlström	2017
Vice ordförande	Göran Larsson	2017-2018
Sekreterare	Hans Beminge	2017-2018
Kassör	Rune Westergren	2017-2018
Ledamöter	Anders Lindström	2017-2018
	Lars-Erik Nilsson	2016-2017
	Ingmar Eriksson	2016-2017
	Ulf Laurén	2016-2017
	Olle Larsson	Representant I14S
	Jan-Olof Strandberg	Representant Hemvärnet
VU	Rolf Dahlström	
	Hans Beminge	
	Rune Westergren	
Revisorer	Rolf Jägare	2017
	Peter Bohlin	2017
Revisorssuppleanter	Lena Broman	2017
	Kenneth Lundström	2017
Valberedning	Anders Jonsson, sammankallande	2017
	Sune Sundell	2017
	Gunnar Kvist	2017
Redaktör för Bocken	Jan-Olof Strandberg, Olle Larsson, Claes Bengtsson och Bo Tangfelt	
Klubbmästare	Göran Larsson	
Rekryteringsansvarig	Ulf Laurén	

Styrelseledamot i Stiftelsen Sällskapet Hälsinge Regemente är Hans Beminge.

Antalet medlemmar den 31 december 2017 var 427 (410) och styrelsen har under året haft sex protokollförda sammanträden.

Föreningens 80:e årsmöte genomfördes den 11 mars med ett 120-tal medlemmar och anhöriga. En utförlig artikel om årsmötet återfinns i Bocken 2017, s. 59.

Högtidstalare vid årsmötet var vår försvarsminister Peter Hultqvist.

Dagen före årsmötet avtackades Agneta och Knut Björkenstam med en middag som avhölls i Soldathemmet. Som en inledning till årsmötet framförde Hemvärnets oktett marschen ”Med öppet visir” som tillägnades Knut samt att en inspelning av densamma överlämnades av Ingvar Hansson. SMKR:s (Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund) representant Jan-Olof Johansson tilldelade Knut Björkenstam föreningens guldplakett och Agneta Björkenstam silvermedaljen. I oktober senare under året gick dessvärre Knut bort strax före det att Bocken 2017 skulle gå i tryck.

Årsmötet inleddes med ”Korum slag” och en gudstjänst som förrättades av Bengt Wiklund. Gudstjänsten inramades av musik, organisten Gudrun Raccuja och som avslutning framfördes ”Land du välsignade” av stockholmsoperans Anders Larsson. Anders är dessutom medlem av Gästriklands Militärhistoriska Förening som bjöd mötet på Karoliner såväl vid entrén som i kyrkan.

Därefter tog årsmötet vid, som inleddes med att bortgångna kamrater hedrades med en stund i stillhet och hågkomst. Verksamhetsberättelsen, revisionsberättelsen för 2016 och budgeten för 2017 godkändes av årsmötet, som även beviljade styrelsen ansvarsfrihet för 2016. Årsavgiften beslutades att vara oförändrad, 150 kronor per år. Rolf omvaldes till styrelsens ordförande för 2018. Anders Lindström nyvaldes för perioden 2017 - 2018, Rune Westergren, Hans Beminge, Göran Larsson omvaldes till styrelsen för perioden 2017 - 2018. Peter Hultqvist och Agneta Björkenstam invaldes som hedersledamöter. Kamratföreningens ordförande Rolf Dahlström tackade därefter de närvarande för ett fint årsmöte och avslutade därefter mötet.

Årets höstresa, den 26 augusti, gick till Laxön, Örbyhus Slott och Vendels kyrka. Läs gärna mer om resan i Bocken 2017 där en utförlig artikel finns på sidan 62.

Kamratföreningen sponsrar Stiftelsen Sällskapet Hälsinge Regemente. Kamratföreningen har under året lagt blommor och tänt ljus på regementets grav. Kamratföreningen är representerat i SMKR (Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund). Föreningens hemsida har även i år förnämligt skötts av Olle Larsson. Kamratföreningens årsskrift Bocken 2017 har givits ut av Jan-Olof Strandberg, Bo Tangfelt, Claes Bengtsson och Olle Larsson.

I 14 S VERKSAMHET 2017

Ledningen har under året haft följande sammansättning:

Klubbförare	Benny Gustafsson
Förste avlösare	Olle Larsson (tillika hemsidesansvarig)
Andre avlösare	Owe Sandin
Skrivare	Cajsa Gotthold
Myntsamlare	Svante Karén
Gästabudsarrangör	Gunnar Hagstedt
Lösörebevarare	Rolf Andersson
Med hemlig funktion	Vakant

Ledningen har under året haft fyra möten.

Vid årsmötet valdes som **penninggranskare:**
Anders Bager och Staffan Elmgren
Ersättare: Frank Björsbo och Håkan Hedberg

Föreningen har inför 2018 inte lyckats tillsätta en stadgeenlig valberedning.

Antalet medlemmar var vid årets slut 97 st (2016 107 st) varav 30 ständiga medlemmar samt två hedersledamöter. Förändringarna i numerären beror på att kamrater avlidit. Vår hedersklubbförare Knut Björkenstam avled den 31 oktober.

Verksamhet:
I 14 S har under året varit representerad i moderföreningens styrelse genom Olle Larsson.

Föreningen är medlem i SMKR (Sveriges Militära Kamratföreningars Riksförbund) och Militärsällskapet.

Klubbföraren har deltagit i SMKR utveckling för ökat samarbete med Försvarsmakten (FM) och i SMKR interna arbete för stärkt föreningsdemokrati. Samarbete mellan FM och kamratföreningarna har förtydligats och FM samverkan med kamratföreningarna är reglerat i FM verksamhetsuppdrag till förbanden.

Vår förening ingår i SMKR nätverk för veteranfrågor. Olle Larsson har då varit föreningens kontaktman.

Vår förening hedrade sedvanligt Sveriges Veteraner med föreningens fana vid Veterandagen den 29 maj vid Sjöhistoriska museet på Gärdet. Fanförare var Svante Karén.

Vårträffen med årsmöte och höstträffen genomfördes i Drottning Viktorias Örlogshem. Vid vårträffen gav Fredrik Wiebe oss en uppskattad orientering om Ledningsregementets omfattande verksamhet i vårt insatsförsvar och vid höstträffen fick vi en orientering av ordföranden för SMKR Anders Emanuelson om ”SMKR i dag”.

Träffarna genomfördes med alltigenom egna insatser varför priset kunde hållas på en låg nivå.

De sedvanliga I 14-luncherna har genomförts på Militärsällskapet.

Vid ledningsmöte den 5 september beslöts att efter hörande av medlemmarna vid höstträffen flytta vår hemsida på internet till moderföreningens domän p.g.a. alltför låg besöksfrekvens. (Flytten är verkställd vid årsskiftet 2017/2018.)

Stödet från Gävleborgsgruppen och moderföreningen i Gävle har varit utomordentligt gott. Det är av största värde för vår förening då vi saknar praktiska möjligheter att hantera utskick.

Ledningen

BESKRIVNING AV HUR MARSCH SKA GÅ TILL

I början av 1920-talet utgavs ett nytt exercisreglemente för infanteriet. Där beskrivs bland annat hur marsch skall gå till. Marsch skall medge långvarig förflyttning med minsta möjliga ansträngning. Marsch är en naturlig gång med god hållning och utföres i fast och säker takt (i trupp med jämna steg) med en hastighet av 112 – 114 steg i minuten, varje stegs längd omkring 85 centimeter, räknat från häl till häl. Kroppen föres stadigt med kroppstyngden framförd; armarna röras nära sidan, ledigt och utan överdriven ansträngning; huvudet väl uppburet och blicken riktad frakt fram.

I och med detta var det slut med den noggranna marschen. Den finns dock i viss mån kvar i ett avseende, nämligen vid parad för fanan/ standaret. Utförandet är dock inte detsamma som det angavs i 1915 års infanterireglemente. Ingen kan i dag konsten att rätt utföra noggrann marsch. Det blir en halvmesyr men i alla fall.

Knut Björkenstam

†

MEDLEMMAR SOM, ENLIGT VAD FÖRENINGEN KÄNNER TILL, AVLIDIT 2017 – 2018

Munther Bertil	Alfta	13 november 2017
Lewin Bo	Täby	6 december 2017
Åström Anita	Gävle	21 januari 2018
Odelvik Lars	Täby	31 januari 2018
Bergström Carl-Axel	Gävle	5 april 2018
Larsson Sam	Gävle	7 juli 2018
Myrberg Ulla	Strängnäs	12 juli 2018
Söderström Gunnar	Gävle	30 juli 2018
Olshage Rolf	Valbo	18 augusti 2018
Wennberg Roger	Gävle	12 oktober 2018

Varje människas liv
är en vävnad så rik
Och den ene den andres
ej ringaste lik
Den skall vävas till slut
den skall klippas en gång
Den skall bäras av oss
i evighet lång

Foto: Bertil Johansson.

God Jul
och
Gott Nytt År

Regementets fana,
tilldelad regementet av konung Gustav VI Adolf
på Lilla fältet
den 29 september 1952

Bygdens försvar är bygdens folk

Åtta.45 Tryckeri AB, 2018